

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Problematika doručování písemností fyzickým osobám
s úřední adresou**

Bc. Jiří Lacina

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Lacina

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika doručování písemností fyzickým osobám s úřední adresou

Název anglicky

The problematics of delivering documents by public authorities to individuals with their permanent address at a town hall

Cíle práce

Cílem práce je zjištění efektivity zákona č. 133/2000 Sb., zákon o evidenci obyvatel, po novele zák.č. 456/2016 Sb., především jaký vliv měla novela na snižování počtu obyvatel s doručovací adresou(místem trvalého pobytu) na obecních úřadech.

Autor navrhne úpravu zákona o evidenci obyvatel, aby bylo povinné zřízení datové schránky osobám s úředně zrušeným trvalým pobytem.

Metodika

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Základními metodami bude : analýza právních předpisů, rešerše z literatury a jiných odborných zdrojů a z portálů státní správy; kompilace. Komparace účinnosti zákona 133 /2000 Sb. před novelou a po novele. Popis, deduce.

Autor pomocí ankety bude zjišťovat u vybraných úřadů obcí (v rámci Středočeského kraje), jaký mají lidé přístup k veřejnému internetu. Kromě ankety použije autor statistická data z ČSÚ a MV ČR.

V Závěru syntézou autor shrne a zhodnotí výsledky svých zjištění.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

doručování, fyzická osoba, trvalý pobyt, obecní úřady, datové schránky

Doporučené zdroje informací

BUDIŠ P. HŘEBÍKOVÁ I. Datové schránky. Fungování, doručování, bezpečnost, návody. Anag Olomouc 2010. ISBN 978-80-7263-617-4

KINDL, M. ROZEHNAL, A. Občanský zákoník. Praktický komentář. nakl..Aleš Čeněk. Plzeň: 2019, ISBN 9788-073-807-429

KLIKOVÁ A. HAVLAN P. CHADIMA M. et al. Správní řád. 2. aktual.vydání.Praha. Wolters Kluwer 2017. ISBN 978-80-7478-943-4

KUČEROVÁ. A. Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. C.H.Beck, Praha: 2012. ISBN 978-80-7179-226-0

PRŮCHA, P.: Správní řád spoznámkami a judikaturou. 3. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. 496s., ISBN 978-80-7502-202-8

SMEJKAL, V. Datové schránky v právním řádu ČR. Zákon č. 300/2008 Sb.,o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s komentářem. Vyd. ABF, Praha 2009 ISBN 978-80-86284-78-1

zák.č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

zák.č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech

zák.č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

zák.č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; zák.č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 20. 8. 2019

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci s názvem "Problematika doručování písemností fyzickým osobám s úřední adresou" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.03.2021

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Evě Kadlecové za odborné vedení, věcné připomínky a vstřícnost při vypracování diplomové práce.

Problematika doručování písemností fyzickým osobám s úřední adresou

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je problematika doručování písemností fyzickým osobám s úřední adresou. Teoretická část je zaměřena na teoretická východiska způsobu doručování písemností fyzickým osobám s adresou trvalého pobytu evidovanou na úřadě, vymezení důležitých pojmů a rozdílů ve významu jednotlivých pojmů s ohledem na příslušné právní předpisy s využitím odborné literatury a internetových zdrojů. Praktická část obsahuje vyhodnocení možností dostupnosti bezplatného internetu ve veřejně přístupných prostorách a statistické údaje o používání chytrých zařízení. K získání potřebných informací byly dotázány úřady ve Středočeském kraji. Po vyhodnocení byla navrhována legislativní opatření za účelem zvýšení a zefektivnění způsobu doručování s využitím datových schránek a umožnění občanům s úřední adresou snazší seznámení se s písemnostmi, které jsou jim orgány veřejné moci zasílány.

Klíčová slova: doručování, fyzická osoba, trvalý pobyt, bydliště, obecní úřad, datová schránka, datová zpráva, Wi-Fi, internet, adresa

The problematics of delivering documents by public authorities to individuals with their permanent address at a town hall

Abstract

The subject of my diploma thesis is the problematics of delivering written documents to individuals with a municipal address. The theoretical part focuses on theoretical solutions of the way of delivering written documents to individuals with their permanent address registered at an office, defining of important terms and the differences of their meanings with regards to given legislations, using necessary field literature and Internet sources. The practical part includes an evaluation of free Internet accessibility options in public spaces and statistical information about the use of smart devices. To get the necessary information, offices in Central Bohemian region were contacted. After the evaluation, legal measures were suggested in order to increase and to make more effective the way of delivering documents using data boxes, and to enable citizens with a municipal address to familiarize easier with the documents that are sent to them by public authorities.

Key words: delivery, individual, permanent address, place of residence, municipal authority, data box, data message, Wi-Fi, Internet, address

Obsah

1. Úvod.....	11
1.1. Cíl práce	13
1.2. Metodika	14
2. Teoretická východiska	16
2.1. Úřední adresa	16
2.1.1. Rozhodnutí o zrušení údaje o místu trvalého pobytu	18
2.1.2. Trvalý pobyt v době narození	19
2.1.3. Další zákonné možnosti	20
2.1.4. Přihlášení na adresu úřadu – zkolaudovaný byt na adrese OÚ.....	21
2.1.5. Oprávněná osoba.....	21
2.2. Úřední adresa v občanském průkazu.....	22
2.3. Trvalý pobyt versus bydliště	23
2.3.1. Trvalý pobyt.....	23
2.3.2. Bydliště	26
2.4. Pojem „adresa“	27
2.5. Fyzická osoba.....	27
2.6. E-Government	28
2.7. Datové schránky	30
2.7.1. Základní informace o datových schránkách	30
2.7.2. Co je datová schránka?	31
2.7.3. Výhody datové schránky	34
2.7.4. Nevýhody datové schránky.....	36
2.7.5. Upozornění od státu zdarma	37
2.8. Doručování podle správního řádu	37
2.8.1. Doručování fyzickým osobám	38
2.8.2. Doručování do ciziny	40
3. Vlastní práce	41
3.1. Uživatelé internetu a chytrých telefonů	42
3.2. Veřejně přístupný internet – průzkum ve Středočeském kraji.....	43
3.2.1. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností	44
3.2.2. Pověřené úřady	45
3.2.3. Obecní úřady	47
3.2.4. Veřejně přístupná místa s internetem.....	48
3.2.5. Bezplatný přístup k internetu.....	49
3.3. Vývoj počtu občanů s úřední adresou	54
3.4. Povinně zřízená datová schránka	58

4. Výsledky a diskuse	60
4.1. Návrh na změnu zákona o OP a EO	60
4.2. Rozlišení věkové hranice pro přidělení datové schránky	61
5. Závěr.....	62
6. Seznam použitých zdrojů.....	64
6.1. Knižní zdroje	64
6.2. Internetové zdroje.....	64
6.3. Legislativa	65

Seznam obrázků

Obrázek 1 Logo datových schránek	31
Obrázek 2 eGON - grafický symbol e-Governmentu	33
Obrázek 3 WiFi4EU - označení přístupového bodu	51
Obrázek 4 - mapa ČR - obce, které získaly poukázku	53

Seznam tabulek

Tabulka 1 Ceník - datové zprávy	35
Tabulka 2 – Obce III. stupně – přístup k internetu	45
Tabulka 3 Vývoj počtu občanů s úřední adresou	54
Tabulka 4 Počet občanů s úřední adresou v ČR.....	56

Seznam grafů

Graf 1 Obce II. stupně – přístup k internetu	46
Graf 2 PC s možností přístupu na internet	47
Graf 3 Wi-Fi bezdrátové připojení.....	48
Graf 4 Vývoj počtu občanů s úřední adresou.....	55
Graf 5 Počet občanů s úřední adresou v ČR	57

Seznam použitých zkratk

MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
AISEO	Agendový informační systém evidence obyvatel
Wi-Fi	Wireless Ethernet Compatibility Alliance - bezdrátová internetová síť

1. Úvod

Diplomovou práci na téma „Problematika doručování písemností fyzickým osobám s úřední adresou“ jsem zvolil z důvodu dlouhodobých problémů při realizaci doručování písemností jednotlivým adresátům. Významnou a neustále se zvětšující skupinou adresátů jsou občané, kteří mají adresu trvalého pobytu v agendovém informačním systému evidence obyvatel (dále také „AISEO“) evidovanu na adresách jednotlivých správních úřadů. Pro účely diplomové práce jsou považovány za adresy správních úřadů zejména adresy obecních úřadů, v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech adresy úřadů městských částí nebo adresy městských obvodů, pokud tak stanoví statuty těchto měst (dále jen „ohlašovna“).

S ohledem na přetrvávající problémy s vysokým počtem občanů s adresou trvalého pobytu na ohlašovnách byl v roce 2017 novelizován zákon o občanských průkazech, na jehož základě se v občanských průkazech občanům tato skutečnost (úřední adresa) výslovně uvede. Snahou a **cílem** přijatého opatření bylo mimo jiné **snížení počtu** takto evidovaných občanů. Dle zjištění Ministerstva vnitra České republiky se počet takto evidovaných občanů (s úřední adresou) dlouhodobě nedaří výrazně snížit, a to i přes výše zmíněné přijaté opatření. K počátku roku 2021 dosahoval počet **občanů s trvalým pobytem** evidovaným v AISEO **na adresách ohlášoven téměř 400 tis.** (přesný stav – 380 479 k datu 12.01.2021). Tato statistika vedená Ministerstvem vnitra ČR zcela jasně dokládá, že doposud přijatá legislativní opatření nejsou prozatím účinná v takové míře, jak se původně předpokládalo. Např. k datu 01.01.2011 bylo evidováno „pouze“ 246 187 občanů s trvalým pobytem vedeným na ohlašovně. V mnohých případech jsou tito občané na sídlech úřadů evidováni čistě účelově s cílem vyhnout se možnosti úspěšného doručení písemností např.: při vedení správního řízení na úseku evidence obyvatel, na úseku dopravních a správních přestupků, exekučního řízení atd.

V souvislosti s danou problematikou vyvstávají (nejen) správním orgánům nemalé potíže při doručování písemností. Dochází ke každoročnímu nárůstu finančních prostředků potřebných k zabezpečení této činnosti, a to jak na zajištění personálního obsazení, tak (z pohledu této diplomové práce) především na doručování, které je mnohdy nejen finančně náročné, ale i zdoluhavé, neúčelné a nutno dodat, že v některých případech téměř nemožné.

Oblast doručování písemností je upravena především zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Ačkoli se zdá být problematika doručování podrobně a jasně popsána správním řádem, v nedávné minulosti byl způsob doručování písemností rozšířen o možnost doručování prostřednictvím datových schránek. I přes toto rozšíření se neustále setkáváme s výraznými komplikacemi při snaze o úspěšné doručení písemností v souladu s platnou legislativou. Důkazem tohoto stavu jsou mnohá rozhodnutí správních soudů, které se problematikou údaje o místu trvalého pobytu občanů ČR ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel opakovaně zabývají. Problémů, kterým je diplomová práce věnována, je v této oblasti hned několik. Zcela nepochybně jimi jsou např. způsob (realizace) doručování poštovním úřadem, dále počítání času při doručování tzv. fikcí¹ a v neposlední řadě účelově vedená snaha některých adresátů co nejvíce zkomplikovat, resp. znemožnit efektivní a úspěšné doručení dané písemnosti.

¹ § 24 odst. 1 správního řádu

Cíl práce a metodika

1.1. Cíl práce

Tato diplomová práce je zpracována především s cílem **navrhnout taková legislativní opatření, která zvýší a zefektivní způsob doručování s využitím datových schránek**, a to zejména všem osobám s úřední adresou evidovanou ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel. Pozornost bude zaměřena na efektivitu změny novely zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o občanských průkazech“) ve vztahu k počtu občanů evidovaných na adresách ohlašoven obecních úřadů.

Díličními cíli je vysvětlení důležitých pojmů, jejich typických znaků a významy v dané oblasti, např.: trvalý pobyt, bydliště, způsoby doručování atd. Dále je snahou autora diplomové práce navrhovanou **změnou legislativních předpisů snížit počet** obyvatel, kteří mají svůj trvalý pobyt evidován na adresách ohlašoven, v jehož důsledku by mělo dojít k výraznému zlepšení v oblasti doručování podle správního řádu a tím také zefektivnění této potřebné činnosti. V důsledku navržené změny lze předpokládat také významný pokles administrativní zátěže při doručování písemností, snížení nákladů na doručování a urychlení procesu doručování. Přínos lze očekávat i v mnohem **větší možnosti** občanů s trvalým pobytem na adrese úřadu **seznámit se s písemnostmi**, které jsou jim zasílány orgány veřejné moci. Jedním z cílů bude také **ověření, zda navržené opatření nebude působit diskriminačně** např. s ohledem na populaci seniorů nebo občanů s trvalým pobytem v menších obcích.

Výše uvedený návrh na změnu legislativních předpisů je vázán především na změnu zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“) a změnu zákona o občanských průkazech. Zmíněné opatření na změnu zákona o evidenci obyvatel by mělo spočívat v automatickém zřízení datové schránky fyzické osobě bezprostředně poté, co jí bude zrušen údaj o místu trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel.

Ke zjištění možností občanů připojit se k bezplatné internetové síti nebo přístupu k počítači se vstupem na internet budou osloveny obecní, městské úřady s působností ve Středočeském kraji. Podle statistických údajů poskytnutých Ministerstva vnitra ČR jedná o kraj s druhým nejvyšším počtem občanů s trvalým pobytem na adresách úřadů. **Celkový počet takto evidovaných občanů dosahoval k 12.02.2021 výše 50 452.** Středočeský kraj byl k provedení průzkumu vybrán zcela záměrně, a to z toho důvodu, že se jedná o nejlidnatější kraj České republiky a v jeho katastrálním území sídlí více než tisíc obcí.

Závěrem budou navržena legislativní opatření s cílem snížení počtu občanů s adresou místa trvalého pobytu evidovanou na adrese úřadu a se zvýšením možnosti seznámit se s písemnostmi, které jsou takto evidovaným občanům zasílány.

1.2. Metodika

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části diplomové práce jsou použity informace získané z právních předpisů ČR a dále informace získané analýzou právních předpisů, judikátů a dalších odborných zdrojů.

Obsahem praktické části je vyhodnocení výsledných odpovědí a též informací získaných nad rámec požadovaných informací od obecních a městských úřadů s působností ve Středočeském kraji. Z důvodu maximalizace získaných informací byl požadavek o poskytnutí informací zaslán podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. **E-mailový požadavek byl adresován do elektronických podatelů jednotlivých úřadů.** Žádost obsahovala vhodně zvolené otázky k získání potřebných dat týkající se přístupu k bezplatné internetové síti a k počítači s možností přístupu k internetu na území dané obce. Získaná data byla podrobena následné analýze a vyhodnocení. Smyslem dotazování nebyla zjištění možností přístupu k bezplatnému internetovému internetu v komerčních prostorách, které nejsou ve vlastnictví obce. Z důvodu lepší orientace a snazší možnosti prezentace a vyhodnocení získaných informací jsou výsledky dotazování zaneseny do tabulek a grafů. Zpracování touto formou poslouží také jako přehlednější zdroj pro závěrečné kvantitativní srovnání a vyvrácení či

otestování jednotlivých hypotéz, na základě kterých budou vyvozeny závěry výzkumné činnosti.

Při zpracování praktické části budou využita a zohledněna také data o počtu a používání chytrých telefonů, které umožňují přístup k internetu, vývoj počtu zřízených datových schránek a možnosti jejich uplatnění. Při vyhodnocení získaných dat budou současně využita data Českého statistického úřadu, Ministerstva vnitra České republiky a dalších.

Závěrem budou shrnuta a vyhodnocena získaná data pomocí syntézy a komparace.

2. Teoretická východiska

S ohledem na cíle diplomové práce je nutné v teoretické části vysvětlit důležité pojmy týkající se sledované problematiky. Z tohoto důvodu jsou nejpodstatnější pojmy v dalších kapitolách definovány, a jsou popsány jejich vzájemné souvislosti. Ve snaze o co nejnázší orientaci čtenáře ve zvolené problematice a její lepší pochopení, jsou uvedeny **charakteristiky klíčových pojmů**. V obecné rovině jsou zde také popsána úskalí doručování písemností a legislativní možnosti při plnění tohoto, v řadě případů, nelehkého úkolu. Součástí této kapitoly je souhrn legislativních zdrojů souvisejících s řešenou problematikou.

Přehled použitých a souvisejících legislativních předpisů:

- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 634/2004Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

2.1. Úřední adresa

Základním právním pramenem pro zrušení údaje o místu trvalého pobytu je **zákon o evidenci obyvatel**. Zde jsou v § 12 odst. 1 stanoveny podmínky, při jejichž splnění správní orgán zruší údaj o místu trvalého pobytu fyzické osoby na základě podání návrhu oprávněnou osobou nebo z moci úřední. Tento úkon je zákonem o evidenci obyvatel svěřen **ohlašovnám**.

Způsobů, jak „dosáhnout“ v AISEO zaevidování adresy místa trvalého pobytu na adrese obecního úřadu je hned několik a ono zaevidování je upraveno zákonem o evidenci obyvatel. V úvodu této kapitoly budou možnosti pouze nastíněny, ale podrobně popsány a vysvětleny budou v dalším textu. Jednou z možností, z pohledu diplomové práce tou patrně nejdůležitější a z pohledu praxe zřejmě nejčastější a nejproblematictější, je **úřední zrušení** údaje o dosavadním místě trvalého pobytu.

Jedná se o případy, kdy mohou ohlašovny buď samy zahájit správní řízení ve věci zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona o evidenci obyvatel - dle rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2009, čj. 15 Ca 45/2009 - 38 je *správní řízení vedené ohlašovny o zrušení údaje o místě trvalého pobytu z důvodů uvedených v § 12 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, možné zahájit výlučně z **moci úřední, a nikoliv i na návrh** podaný kýmkoliv u ohlašovny. Anebo mohou ohlašovny dle ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel správní řízení v dané věci zahájit na návrh oprávněné osoby, která je stanovena § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel.*

Pokud je správní řízení zahájeno a v jeho průběhu ohlašovna dojde k závěru, že zákonem stanovené podmínky pro zrušení údaje o místě trvalého pobytu byly splněny, provede záznam do AISEO a fyzické osobě je zaevidován údaj o místě trvalého pobytu na adrese ohlašovny obecního úřadu.

Znění § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel pro přehlednost a snazší pochopení níže uvedeného:

ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu,

- a) byl-li zápis proveden na základě pozměněných, neplatných, neúplných nebo padělaných dokladů nebo nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností,
- b) byl-li objekt, na jehož adrese je občan hlášen k trvalému pobytu, odstraněn nebo zanikl nebo je podle zvláštních právních předpisů nezpůsobilý k užívání za účelem bydlení, nebo

- c) zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.

2.1.1. Rozhodnutí o zrušení údaje o místu trvalého pobytu

Dle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) zákona o evidenci obyvatel rozhodne ohlašovna v případě, byl-li zápis předmětného údaje proveden na základě **pozměněných, neplatných, neúplných nebo padělaných dokladů nebo nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností**. V případě, kdy ohlašovna zjistí, že došlo k chybně provedenému zápisu nebo pochybení při samotném zapisování, vydá rozhodnutí o zrušení (chybně zaevidovaného) údaje o místu trvalého pobytu ve správním řízení **z moci úřední**. V praxi může tato situace nastat např. pokud ohlašovna provede zápis na základě občanem předloženého padělaného dokladu totožnosti, neplatné nájemní smlouvy atd.

Ustanovení téhož paragrafu a odstavce, písm. b) zákona o evidenci obyvatel svěčuje ohlašovnám oprávnění zrušit předmětný údaj v situacích, kdy byl objekt, na jehož adrese je občan hlášen k trvalému pobytu, **odstraněn nebo zanikl nebo je podle zvláštních právních předpisů nezpůsobilý k užívání za účelem bydlení**. V praxi ohlašovny rozhodují zejména v případech, kdy se dozví (např. od stavebního úřadu) o demolici objektu, v němž mají občané evidován údaj o místu trvalého pobytu. V důsledku toho následně ohlašovna vydá též ve správním řízení rozhodnutí **z moci úřední** a údaj všem občanům s trvalým pobytem v dotčeném objektu (nemovitosti) zruší.

Jedinou možností, kdy ohlašovna nezruší údaj o místu trvalého pobytu z moci úřední, ale **na návrh** (někdy také žádost) oprávněné osoby, je správní řízení vedené v důsledku návrhu na zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel. Předmětné ustanovení stanoví ohlašovně **splnění dvou podmínek**², za nichž rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu. Stanovené podmínky **musí být splněny kumulativně**, tzn., že pokud by nebyla, byť jen jedna z nich

² § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel: zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.

splněna, ohlašovna nerozhodne o zrušení předmětného údaje, resp. návrh na zrušení údaje o místě trvalého pobytu rozhodnutím zamítne. Nelze opomenout, že v tomto případě je vedení správního řízení vázáno na uhrazení správního poplatku ve výši 100,- Kč za každou osobu uvedenou v návrhu. Zmíněný správní poplatek je stanoven položkou 2 písm. d) Sazebníku zákona č. 634/2004Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Pokud osoba oprávněná v podání návrhu na zrušení údaje o místě trvalého pobytu neuhradí ani po zaslání výzvy k uhrazení správního poplatku, ohlašovna ve správním řízení nepokračuje a rozhodnutím jej zastaví.

2.1.2. Trvalý pobyt v době narození

Dle ustanovení § 10 odstavce 3 zákona o evidenci obyvatel se stane místem trvalého pobytu občana v době jeho narození nebo v době nabytí právní moci rozhodnutí soudu o osvojení nezletilého místo trvalého pobytu jeho matky nebo osvojitelky. Pokud matka nebo osvojitelka nemá na území České republiky trvalý pobyt nebo není-li matka nebo osvojitelka občanem České republiky, je místem trvalého pobytu dítěte v době jeho narození nebo v době nabytí právní moci rozhodnutí soudu o osvojení nezletilého místo trvalého pobytu otce nebo osvojitele. Získá-li občan státní občanství České republiky určením otcovství, je místem jeho trvalého pobytu trvalý pobyt otce v době nabytí státního občanství. Běžně tak dochází k situacím, kdy **novorozenec má svůj údaj o místě trvalého pobytu v AISEO evidován na adrese úřadu ihned po svém narození**, aniž by se o to jakkoliv sám přičinil, a současně s ním správní orgán nevedl žádné správní řízení.

Správní orgány ve vztahu k trvalému pobytu evidovanému na adrese úřadu **nezkoumají**, kde je **skutečné místo fyzického pobytu občana** a státem **není** tento údaj ani **evidován**. Údaj o místě trvalého pobytu je obecně považován za údaj evidenční, sloužící především potřebám úřadů. Pokud občan nemá zřízenou nějakou službu, která je poštovním doručovatelem poskytována, např. přeposílání, dosílku, P.O. Box, jsou všechny jemu zasílané písemnosti správními orgány doručovány na adresu daného úřadu. Je nutné uvést, že uvedené služby jsou zpoplatněné. Podle § 10c zákona o evidenci obyvatel ohlašovna, v jejímž sídle má fyzická osoba trvalý pobyt, zajistí vhodné místo, kde bude možné uložit oznámení o uložení zásilky a výzvu s poučením.

Zákon však umožňuje občanům na jejich písemnou žádost zavést do AISEO tzv. doručovací adresu pro doručování písemností zasílaných správními orgány, neboť z minulosti známé a běžně využívané **přechodné adresy již byly zrušeny** a stát pro tento údaj žádnou evidenci nevede. Ustanovení § 10b zákona o evidenci obyvatel upravuje podmínky a náležitosti žádosti.

2.1.3. Další zákonné možnosti

V praxi jsou však běžné i další zákonné možnosti, jak mít v AISEO zavedenu adresu úřadu. Jednou z nich je podle § 10a zákona o evidenci obyvatel automaticky zaváděný údaj o místu trvalého pobytu (na adresu úřadu) do AISEO cizincům, kteří **nově nabyli státní občanství České republiky** nebo pokud český státní občan, který na vlastní žádost ukončil trvalý pobyt na území České republiky z důvodu dlouhodobého pobytu v zahraničí, nemůže **po ukončení pobytu v cizině** předložit doklady podle § 10 odst. 6 písm. c), je místem jeho trvalého pobytu sídlo ohlašovny, v jejímž územním obvodu na území České republiky měl poslední místo trvalého pobytu nebo hlášené místo pobytu podle zvláštních právních předpisů. Neměl-li občan pobyt na území České republiky nebo jej nelze zjistit, je místem jeho trvalého pobytu sídlo ohlašovny, v jejímž územním obvodu se narodil, nebo sídlo zvláštní matrice v případě, že se narodil v cizině³.

Ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel mimo jiné ukládá občanovi **povinnost, doložit vlastnictví bytu nebo domu** (např. listem vlastnictví), nebo doložit **oprávněnost užívání bytu** (např. nájemní nebo podnájemní smlouvou), anebo předložit úředně ověřené písemné potvrzení oprávněné osoby (např. vlastníka, spoluvlastníka nemovitosti) o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu. Takové potvrzení se nevyžaduje v případě, že oprávněná osoba potvrdí souhlas na přihlašovacím tiskopisu k trvalému pobytu před zaměstnancem ohlašovny, tedy pokud se osobně dostaví s přihlašovaným občanem na ohlašovnu.

³ § 10a zákona o evidenci obyvatel

2.1.4. Přihlášení na adresu úřadu – zkolaudovaný byt na adrese OÚ

Z praktických důvodů a s ohledem na legislativní změny na úseku občanských průkazů (viz dále) bylo nutné rozlišit občany, kteří mají v AISEO zaevidován údaj o místě trvalého pobytu na základě doposud uvedeného a občany, kteří mají zaevidovanu tutéž adresu (úřadu), ale v souladu s § 10 odst. 6 zákona o evidenci obyvatel. Podle tohoto ustanovení občan může ohlásit změnu místa trvalého pobytu do objektu, který je podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o náležitostech ohlášení a přechíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel, ve znění vyhlášky č. 193/2001 Sb.) označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci. Tímto **místem může být místo trvalého pobytu sídlo ohlašovny nebo sídlo zvláštní matriky**, které je v informačním systému označeno jako adresa úřadu⁴.

Není totiž výjimkou, že v objektech úřadů jsou zkolaudovány vymezené části objektu, které jsou určeny pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci, nikoli pouze pro čistě administrativní účely a účely úřadu. Tito občané mají v AISEO uvedenu sice adresu úřadu, ale nejedná se o úřední adresu ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel, neboť občan provedl tuto změnu z vlastního rozhodnutí a na základě zákona. Zatímco při úřední adrese zaevidované v souladu s § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel rozhoduje v souladu se zákonem správní orgán, nikoli občan.

2.1.5. Oprávněná osoba

Aby nedocházelo k situacím, že si kterýkoliv občan vybere nemovitost, která mu bude z jakéhokoliv důvodu vyhovovat a do ní následně svévolně ohlásí změnu svého trvalého pobytu, obsahuje zákon o evidenci obyvatel v § 10 odst. 6 zákona o evidenci obyvatel povinnosti, které je nutné splnit při ohlášení změny trvalého pobytu.

⁴ § 10 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel

Pokud občan není vlastníkem, spoluvlastníkem a nesvědčí mu právo věcného břemene, potřebuje k ohlášení změny trvalého pobytu do objektu **souhlas oprávněné osoby**. Oprávněnou osobou je považována dle ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel osoba, která je starší 18let, svéprávná, která je oprávněna užívat objekt uvedený v odstavci 1 téhož zákona nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost), anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu. Oprávněním lze chápat např. vlastnictví, spoluvlastnictví objektu (doložené listem vlastnictví), věcné břemeno užívání, nájemní nebo podnájemní smlouva, smlouva o přístřeší a další.

2.2. Úřední adresa v občanském průkazu

Údaj o místě trvalého pobytu je jedním z referenčních údajů, který je v souladu s § 18 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, evidován v základním registru obyvatel (dále jen „ROB“) a je jedním z údajů zapisovaných do občanského průkazu ve smyslu § 3 odst. 2 písm. c) zákona o občanských průkazech. **Do občanských průkazů je od 01.07.2017 zapisováno** kromě údaje o místě trvalého pobytu občana také **označení „adresa úřadu“**, pokud je údaj o trvalém pobytu takto označen v AISEO. Zmíněné označení je ve smyslu § 12 odst. 3 zákona o evidenci obyvatel zavedeno do AISEO po nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení údaje o místě trvalého pobytu. Díky tomuto označení je z občanského průkazu na první pohled patrné, že občan má trvalý pobyt evidovaný na adrese ohlašovny příslušného obecního úřadu.

Legislativní změna v podobě doplnění označení „adresa úřadu“ u položky trvalého pobytu byla zavedena s cílem předejít zapisování (zaevidování) úřední adresy se záměrem skrývání se např. před exekutory nebo před správními orgány v případě doručování písemností např. při přestupkovém řízení. Očekávaným efektem mělo být výrazné snížení počtu občanů s trvalým pobytem na adresách ohlásoven. Z přehledu MVČR o počtu občanů s úřední adresou lze však vyzorovat, že se jejich počet nikterak výrazně nesnížil. **K datu 12.01.2021 bylo jen ve Středočeském kraji 50 452 občanů s úřední adresou.** Ve srovnání s údaji z roku 2019, kdy bylo na adresách ohlásoven evidováno 51 854, jich ubylo pouze 1402 občanů během dvou let. **Celorepublikově má adresu ohlašovny zaznamenánu**

v občanském průkazu **celkem 380 479 občanů** ke dni 12.01.2021. Až do roku 2019 docházelo k pravidelnému navýšení, mírný pokles je patrný až v posledních dvou letech, i tak je ale celkový počet takto evidovaných občanů v celé České republice stále přes 380 tis.

2.3. Trvalý pobyt versus bydliště

V současnosti je zcela běžné, že občan má hlášen **trvalý pobyt** (podle zákona o evidenci obyvatel) na jiném místě, než se ve skutečnosti reálně zdržuje a je dohledatelný a k zastížení, kde má tzv. **bydliště** (podle občanského zákoníku). **Nesoulad mezi těmito instituty** vede k řadě problémů. Pro příklad lze uvést rozdělování státních příspěvků na činnost státní správy, dále pak také z pohledu správy daní je institut trvalého pobytu klíčový pro podání daňového přiznání fyzické osoby místně příslušnému správci daně a další. Pro zde řešenou problematiku je problémem způsob, možnosti a efektivita doručování písemností. Že není mezi institutem trvalého pobytu a bydliště jasně vymezena hranice (z pohledu zákona) dokazuje Usnesení Nejvyššího správního soudu čj. 2 As 64/2005 – 108 ze dne 06.02.2007, který mimo jiné uvedl: *„Lze souhlasit s tím, že občan má podle č. 14 Listiny základních práv a svobod právo na svobodu pohybu a volbu pobytu. Podle své volby tak může pobývat i na více místech. Pouze na jednom místě však může mít pobyt trvalý (adresu), a s tím, kde je evidováno místo jeho trvalého pobytu, je spojena řada důsledků jak pro něho, tak i pro vlastníka objektu, v němž je místo trvalého pobytu evidováno. Znamená to, že místo trvalého pobytu nelze zaměňovat s jakýmkoli jiným místem pobytu a evidování tohoto místa má vliv na práva a povinnosti subjektu. Tato práva a povinnosti nevyplývají přímo ze zákona o evidenci obyvatel, ale z jiných zákonů...“*.

2.3.1. Trvalý pobyt

Trvalý pobyt je institutem, který v mnoha případech zasahuje do běžného života téměř každé fyzické osobě a mohou z něho vyplývat četné právní následky. Pojetí trvalého pobytu prošlo v průběhu času mnohými změnami. Základním právním předpisem, který upravuje institut trvalého pobytu je **zákon o evidenci obyvatel**. Místem trvalého pobytu se podle tohoto zákona pro občany České republiky (dále jen „občan“) rozumí adresa vedená v základním registru obyvatel, která je provázána s referenčními údaji dalšího ze

základních registrů, kterým je základní registr územní identifikace, adres a nemovitostí. Základní registry jsou jádrem e-Governmentu.

Adresu trvalého pobytu si občané volí sami, zpravidla se jedná o místo, kde občan bydlí nebo kde má svou rodinu, rodiče, zaměstnání atd. Nelze však konstatovat, že při výběru trvalého pobytu má občan neomezenou možnost vybrat si jako adresu svého trvalého pobytu jakoukoli adresu na území ČR dle své libovůle. K tomu, aby ohlašovna občanovi zaevidovala údaj o místě trvalého pobytu do agendového informačního systému evidence obyvatel, musí občan splnit zákonem stanovené podmínky. Předně je nutné uvést, že občan může mít na území ČR **pouze jedno místo trvalého pobytu**, a to výhradně v objektu, který je určen (zkolaudován – podle zvláštního právního předpisu) k bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci a současně musí být takto označen. **Trvalý pobyt nelze mít evidován např. v objektu, který byl zkolaudován jako ateliér.** Označením objektu se pro tyto účely, jak bylo již výše zmíněno, rozumí číslo popisné, číslo evidenční, popřípadě číslo orientační. Tyto podmínky jsou stanoveny zákonem o evidenci obyvatel. Pokud se chce občan přihlásit k trvalému pobytu, provede přihlášení na ohlašovně, v jehož správním obvodu se objekt (byt, dům, chata) nachází. Samostatně může změnu místa trvalého pobytu nahlásit ohlašovně občan, který je starší 15let. Za občana, který tohoto věku nedovršíl (dítě), ohlašuje změnu místa trvalého pobytu zákonný zástupce nebo fyzická osoba, jíž bylo rozhodnutím soudu svěřeno dítě do péče⁵. V případech, kdy je občanovi soudem omezena svéprávnost tak, že není způsobilý k provedení tohoto úkonu, provede změnu též zákonný zástupce. Dále pak může předmětný úkon provést člen domácnosti, kterého však musí schválit příslušný soud. Zákonná úprava umožňuje ohlášení změny trvalého pobytu také v zastoupení na základě zmocnění, avšak zmocnitel musí udělit zmocněnci zvláštní plnou moc, která musí být opatřena úředně ověřenými podpisy⁶.

K samotnému ohlášení však nestačí pouze vyplnit a podepsat přihlašovací lístek, ale je povinností občana prokázat svou totožnost. K prokázání totožnosti je vyžadována veřejná listina (např. občanský průkaz, cestovní pas nebo řidičský průkaz). Předložený doklad totožnosti musí být platný. Dále je ohlašovnou vyžadován doklad/listina

⁵ § 10 odst. 10 zákona o evidenci obyvatel

⁶ § 10 odst. 11 zákona o evidenci obyvatel

opravňující občana k užívání předmětného objektu (byt, rodinný dům, chata atp.). Tímto dokladem bývá zpravidla **list vlastnictví, nájemní smlouva, smlouva o přístřeší** atd. Pokud občan není vlastníkem nemovitosti a nemá uzavřenu ani jinou smlouvu, která by jej opravňovala užívat předmětnou nemovitost, je jeho povinností předložit ohlašovně písemný souhlas oprávněné osoby s úředně ověřeným podpisem, kterým ohlašovně prokáže souhlas se zaevidováním údaje o místě trvalého pobytu do daného objektu. Pokud je však oprávněná osoba osobně přítomna, může podepsat souhlas na přihlašovacím lístku před pracovníkem ohlašovny a ověřený podpis není již vyžadován⁷.

Výkladem pojmu „adresa místa trvalého pobytu“ se podrobně zabýval **Nejvyšší správní soud** v rozsudku čj. 7 As 41/2011 – 255 ze dne 28.07.2011, který mimo jiné **konstatoval**: „S údajem o místě trvalého pobytu osoby je spojena řada důsledků, a rozhodnutí o zrušení tohoto údaje tak může zasáhnout do jeho práv, nicméně tento údaj plní na prvním místě funkci evidenční, respektive funkci zajištění dostupnosti, dosažitelnosti či možnosti kontroly. Je proto žádoucí, aby evidovaný stav odpovídal stavu reálnému, a aby tak údaj o místě trvalého pobytu skutečně vedl k tomu, že osoba bude na daném místě dostupná, dosažitelná nebo kontrolovatelná. Pokud osoba disponuje užívacím právem k objektu určenému pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci, je důvodné předpokládat, že v jejím zájmu bude skutečně objekt užívat, a to za účelem se tam trvale zdržovat, čímž budou uvedené funkce naplněny. Pokud však osoba užívacím právem nedisponuje, mohou být tyto funkce naplňovány pouze v případě, že tato osoba objekt skutečně užívá. Z požadavku dostupnosti, dosažitelnosti či možnosti kontroly přitom vyplývá, že nepostačí užívání například pouze pro účely uskladnění věcí, nýbrž užívání osobní, tj. užívání za účelem trvale se v daném objektu zdržovat – za účelem bydlení. Zcela záměrně zákon hovoří o místě trvalého pobytu, nikoliv místě občasného „výskytu“ či místě uskladnění věcí. Stěžovatel proto nemůže zpochybnit závěry správního orgánu a městského soudu, že on i jeho rodina měli v objektu ke dni výměny zámků většinu svých věcí a mají je tam dosud.“

⁷ § 10 odst. 6 zákona o evidenci obyvatel

2.3.2. Bydliště

Pojem „bydliště“ je dlouhodobě zaměňován s pojmem „trvalý pobyt“. Bydliště je pojmem, který je předně užíván v občanském právu a je upraven zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Na rozdíl od trvalého pobytu, **může mít občan bydliště v podstatě kolik chce** nebo nemusí mít naopak **žádné**. V mnohých případech se bydliště shoduje s adresou místa trvalého pobytu, údaj o bydlišti však není evidován státem a nezapisuje se ani např. do občanského průkazu, na rozdíl od údaje o místu trvalého pobytu. Na údaj o místu bydliště se nevztahuje např. volební právo.

Ačkoli bydliště má velký právní význam z hlediska celé řady právních předpisů, až do účinnosti OZ jej vymezovala jen judikatura.⁸ Pojmem „bydliště“ se zabývá ustanovení § 80 občanského zákoníku, které mimo jiné stanoví: „Člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Uvádí-li člověk jako své bydliště jiné místo než své skutečné bydliště...Nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije. Nelze-li takové místo zjistit, anebo lze-li je zjistit s neúměrnými obtížemi, považuje se za bydliště člověka místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy.“ Z uvedeného je patrné, že definice pojmu „bydliště“ a „trvalého pobytu“ jsou si velice podobné a právě proto se rozlišením a vymezením jednotlivých pojmů zabýval např. Nejvyšší správní soud, který v usnesení ze dne 02.06.2005 sp. zn. 30 Cdo 444/2004 konstatoval: *„Obsah pojmu „bydliště“ není totožný s obsahem pojmu „trvalý pobyt“, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Bydlištěm je zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popřípadě kde pracuje, jestliže tam také bydlí.“*

⁸ KINDL, Milan. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-742-9. (str. 67)

2.4. Pojem „adresa“

Tento běžně se vyskytující a využívaný pojem zná každý, téměř vždy však s nějakým doplňujícím nebo upřesňujícím slovem. Jako příklad lze uvést: adresa trvalého pobytu, IP adresa, e-mailová adresa, doručovací adresa, adresa sídla atd.

Charakteristiku zmíněného termínu lze nalézt např. v zákoně č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákona o základních registrech“), který stanoví, že adresou se pro účely tohoto zákona rozumí: „...*kombinace názvu okresu, názvu obce nebo vojenského újezdu, názvu části obce nebo v případě hlavního města Prahy názvu katastrálního území a názvu obvodu, čísla popisného nebo evidenčního, názvu ulice a čísla orientačního a dále zvláštních údajů pro doručování prostřednictvím poštovních služeb, která jednoznačně určuje adresní místo*...“⁹.

Z dostupných zdrojů lze usoudit, že pojem „adresa“ je vždy spjat s nějakým místem, či umístěním, ať už reálném nebo virtuálním prostoru. Je možné konstatovat, že se jedná o cílové/koncové místo (příjemce) nebo naopak výchozí bod (odesílatel).

2.5. Fyzická osoba

Správní řád ve svém obsahu pracuje s pojmem „fyzická osoba“. Avšak v právní teorii není tento výraz jednotný. Často je používán pojem fyzická osoba, občan, osoba, člověk nebo lidé. V zásadě jde o totéž, ale např. zákon o evidenci obyvatel hovoří o „občanovi“ (státní občan České republiky) a „osobách“ (občané, kteří pozbyli státní občanství České republiky), naproti tomu správní řád rozlišuje fyzické osoby a právnické osoby. S ohledem na název a zvolené téma diplomové práce je vhodné charakterizovat především pojem „fyzická osoba“.

Fyzickou osobou se rozumí **lidská bytost - člověk, která „vzniká“ narozením**. „Člověk se rodí do společnosti, v níž existuje právo, a v ní i umírá. V ní prožívá celý svůj individuální (ontogenetický) vývoj.“¹⁰. Již narozením tedy vzniká právní osobnost a zaniká

⁹ § 29 odst. 1 písm. h) zákona o základních registrech

¹⁰ KNAPP, Viktor. Teorie práva. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-717-9028-1.

*smrtí člověka*¹¹. V čl. 5 Listiny základních práv a svobod je stanoveno: „*Každý je způsobilý mít práva*“. Již římské právo pod pojmem “*persona*”- osoba rozumí člověka, lidskou bytost, která je způsobilá být nositelem práv a povinností, jinak řečeno, která má právní subjektivitu. Podle dnešního pojetí ve smyslu občanského práva, je za fyzickou osobu považována kterákoliv osoba, a to bez ohledu na rasu, barvu pleti, státní občanství, pohlaví. Všechny osoby, hluché i němé, zdravé i nemocné, mají právní subjektivitu.¹² **Každý má právní osobnost, každý, kdo je lidskou bytostí.** Současně je nutné podotknout, že výše uvedené, v právním odvětví používané, pojmy, nikterak nesouvisí s umělou inteligencí, ačkoli je dnes již běžné díky technologickému pokroku bez problému komunikovat s roboty např. na zákaznických linkách operátorů nebo na ústřednách zejména větších správních orgánů.

2.6.E-Government

Pojem e-Government lze vyložit také jako elektronizace veřejné správy, která umožňuje občanům elektronickou komunikaci s institucemi státní a veřejné správy. E-Government je plně v gesci Ministerstva vnitra České republiky. Tehdejší Ministerstvo informatiky definovalo e-Government jako: „***proces transformace vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí informačních a komunikačních technologií s cílem optimalizovat interní procesy. Jejím posláním pak je rychlejší, spolehlivější, a levnější poskytování služeb veřejné správy nejširší veřejnosti a zajištění levnější poskytování služeb veřejné správy ve vztahu k jejím uživatelům...***“¹³. E-Government je formulován jako: „*název postupu modernizace veřejné správy s využitím nových možností informačních*

¹¹ HŮRKA, Petr a Karel ELIÁŠ, c2014. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG. ISBN 978-80-7263-857-4.

¹² Právní subjektivita. [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2021.

Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-subjektivita-13955.html>

¹³ SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR: zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, s komentářem.* Praha: ABF, 2009. ISBN 978-808-6284-781. (str. 11)

a komunikačních technologií. Technika veřejné správy s využitím nástrojů ICT. Používají se pojmy jako elektronizace nebo informatizace veřejné správy...“¹⁴

Z výše uvedeného lze dovodit, že cílem projektu elektronizace veřejné správy je zejména zjednodušit styk občana (fyzické osoby) nebo podnikatele (právnícké osoby) s úřady a v neposlední řadě také zefektivnění fungování úřadů, snížení nákladů na provoz státní a veřejné správy a časové úspory ve všech ohledech.

E-Government je složen z celkem čtyř základních pilířů. Jedná se o čtyři základní registry, jimiž jsou:

- Registr obyvatel – ROB
- Registr osob – ROS
- Registr územní identifikace adres a nemovitostí – RÚIAN
- Registr práv a povinností – RPP

Až doposud jednotlivé úřady vedly pro potřeby svých agend vlastní databáze údajů. Docházelo tak k duplicitě ukládaných dat, a tím i vynakládání zbytečné námahy...Proto se přistupuje ke zřízení centrálního registru údajů o obyvatelstvu a dalších záležitostech.¹⁵ V základních registrech jsou mimo jiné ukládána i data o trvalých pobytech občanů České republiky.

Přístup k údajům ze základních registrů je umožněn pouze uživatelům, kteří mají zákonem stanovené oprávnění. V základních registrech jsou vedeny pouze aktuálně platné a správné údaje, tedy bez předchozích – historických údajů. Z důvodu zabránění neoprávněného vstupu do registrů a možného zneužití údajů je každý vstup do nich logován/zaznamenán. Provoz zajišťuje na základě zákona o základních registrech Správa základních registrů.

¹⁴ SMEJKAL, Vladimír. *Datové schránky v právním řádu ČR: zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, s komentářem*. Praha: ABF, 2009. ISBN 978-808-6284-781. (str.11)

¹⁵ LAPÁČEK, Jiří. *Jak na datovou schránku a elektronickou komunikaci s úřady*. Brno: Computer Press, 2012. ISBN 978-802-5136-805.

2.7. Datové schránky

Datové schránky lze charakterizovat jako **komunikační nástroj** umožňující zasílání dokumentů v elektronické podobě orgánům veřejné moci a současně dokumenty ve stejné formě a stejným způsobem přijímat. *„Datové schránky jsou prostředkem pro zajištění elektronické komunikace v rámci e-Governmentu , který je...technologicky navržen jako elektronické úložiště určené k: doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci a dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících osob a právnických osob.“*¹⁶ Je vhodné uvést, že způsob doručování datovými schránkami je vedle klasického doručování (v listinné podobě) další možností jak písemnosti doručovat. Elektronicky doručované písemnosti mají **stejnou právní váhu** jako písemnosti doručované klasickým způsobem – v listinné podobě prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb.

2.7.1. Základní informace o datových schránkách

Informační systém datových schránek je v provozu od 01.07.2009 na základě zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů“) a je informačním systémem veřejné správy ve smyslu zákona č. 365/2000 Sb. , o informačních systémech veřejné správy, v platném znění. Informační systém datových schránek se dále řídí vyhláškou č.194/2009 Sb. a Provozním řádem.

Datové schránky díky informačním technologiím podstatně změnily způsob doručování (přijímání a podávání) úředních dokumentů. Prostřednictvím datových schránek lze zasílat elektronické dokumenty orgánům veřejné moci a stejně tak je od nich i přijímat. Zákon o datových schránkách **zrovnopravňuje listinnou/papírovou a elektronickou formu dokumentu**. Všem orgánům veřejné moci a určitým skupinám

¹⁶ BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-807-2636-174.

právnických a podnikajících fyzických osob jsou datové schránky zřízeny automaticky ze zákona, všem ostatním pouze na základě jejich žádosti.

2.7.2. Co je datová schránka?

*„Zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který nabyt účinnosti dnem 1. července 2009 definuje datovou schránku jako **elektronické úložiště**, které je určeno pro doručování orgány veřejné moci, provádění úkonů veřejné moci a dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob¹⁷.“*

Obrázek 1 Logo datových schránek

Zdroj: DATOVÉ SCHRÁNKY [online]. Ministerstvo vnitra ČR: ©2019 [cit. 26.10.2020].

Dostupné z <https://www.datoveschranky.info/dulezite-informace/dokumenty-ke-stazeni>

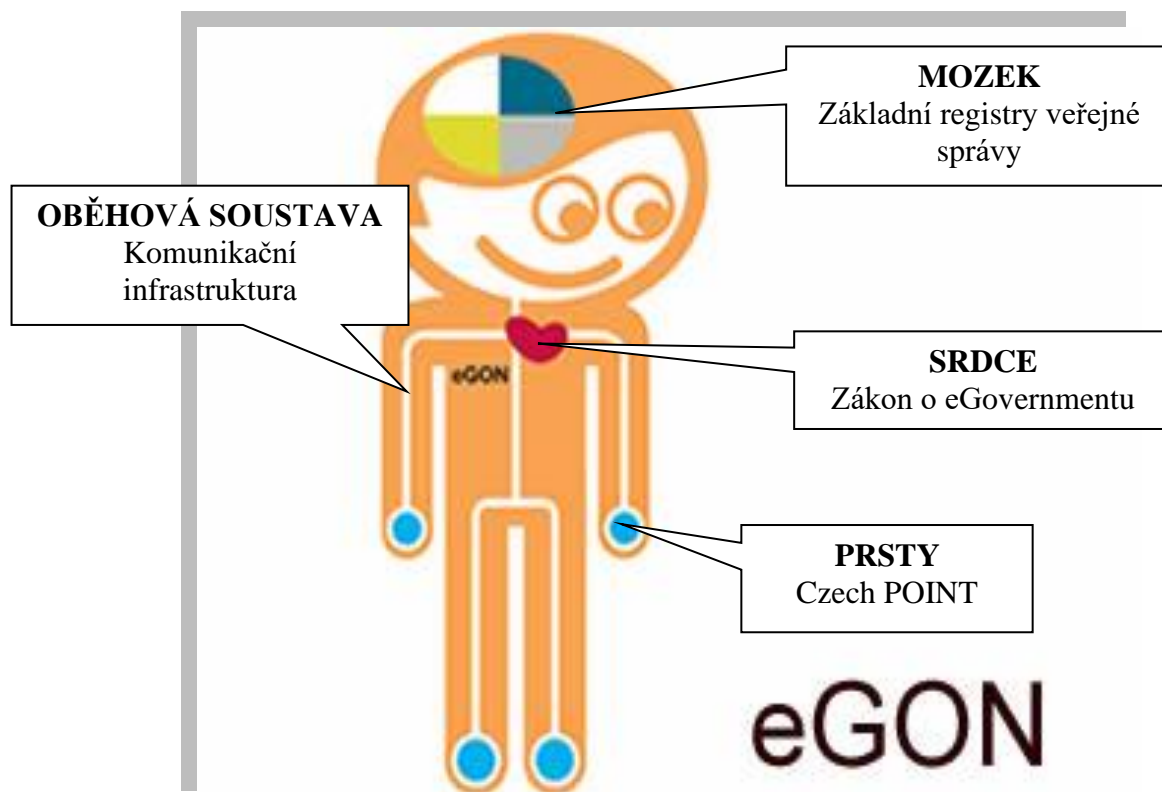
„Datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra České republiky (dále jen „MV“). Jsou jedním ze základních stavebních kamenů tzv. e-Governmentu, který lze definovat jako správu veřejných věcí s aktivním využíváním moderních elektronických prostředků, díky kterým se má stát veřejná správa vůči občanům přátelštější, dostupnější, efektivnější a také levnější (elektronizace veřejné správy). Grafickým symbolem, resp. „tváří“ e-Governmentu je panáček eGON, jehož název vznikl spojením zkratkou dvou slov, a to slova „eGovernment“ a „ON“. Volně přeloženo „veřejná správa zapnuta“. Datové schránky jsou v eGONovi vyobrazeny jako oběhová soustava, neboť skrze ni proudí datové

¹⁷ § 2 zákona č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

zprávy, které obsahují elektronické zásilky. Dalším „životně“ důležitým prvkem eGONa je srdce, které znázorňuje informační systém datových schránek, zajišťující samotný oběh datových zpráv.“¹⁸

¹⁸ LACINA, Jiří. *Datové schránky v právní teorii a praxi v ČR*. ČZU v Praze, 2018. Bakalářská práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva. Vedoucí práce Ing. JUDr. Pavel Pikola, Ph.D. (str. 15)

Obrázek 2 eGON - grafický symbol e-Governmentu

Zdroj: Převzato ze stránek Ministerstva vnitra České republiky, ©2020, Přepřacováno, [dne 26.10.2020], dostupné z <https://www.mvcr.cz>, vlastní zpracování.

Vysvětlení jednotlivých částí eGONa:

- **Prsty** = Czech POINT – asistované místo výkonu veřejné správy k získání informací z registru a k různým podáním
- **Oběhová soustava** = KIVS – jednotná komunikační infrastruktura pro elektronické úřadování
- **Srdce** = zákon o e-Governmentu - zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
- **MozeK** = základní registry veřejné správy – databáze o občanech a státních i nestátních subjektech

2.7.3. Výhody datové schránky

K datu 21.03.2021 bylo zřízeno celkem **1 238 346 datových schránek** (jedná se o kumulovaný počet), jimiž bylo k uvedenému datu odesláno **855 320 846 datových zpráv**. **Účinnost doručení přihlášením**, nikoli fikcí, je **99,51 %**.

Z naprosté většiny celkového počtu se jedná o datové schránky zřízené pro právnické osoby. Nespornou výhodou datových schránek je rychlost, spolehlivost, efektivita doručování a v neposlední řadě také cena jedné datové zprávy ve srovnání s doporučeným poštovní zásilkou. Nutno dodat, že samotné zřízení datové schránky nepodléhá poplatku. Česká pošta, která je provozovatelem datových schránek, na svých webových stránkách uvádí ještě další výhody, kterými jsou např:

- **Prokazatelnost** (vždy dokážete, že jste dokument poslali v pořádku a včas)
- **Garantované dodání** (elektronická obdoba doporučené zásilky)
- **Ověřená identita odesílatele** (na rozdíl od běžné elektronické pošty přesně víte, kdo s Vámi komunikuje)
- **Bezpečnost** (PDZ využívá Informační systém datových schránek)
- **Pohodlnost** (PDZ posíláte přímo ze svého počítače)
- **Úspora času** (Vaše zpráva dorazí rychleji než doporučená zásilka, nemusíte nic tisknout a nikam chodit)
- **Úspora nákladů** (neplatíte za obálku, papír ani tisk dokumentu)

K nesporným výhodám zasílání datových zpráv prostřednictvím datových schránek lze řadit také stanovenou cenu za poštovní datovou zprávu (soukromé a právnické subjekty) – viz následující tabulka č. 1.

Tabulka 1 Ceník - datové zprávy

Služba	Cena bez DPH	Cena s DPH
Odesílání jedné Poštovní datové zprávy	12,40 Kč	15,00 Kč
Odpovědní datová zpráva	12,40 Kč	15,00 Kč
Dotovaná datová zpráva	12,40 Kč	15,00 Kč

Zdroj: Česká pošta [online]. © 2020 [cit. 27.10.2020]. Dostupné z

<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplnkove-sluzby-k-datovym-schrankam/postovni-datova-zprava>

Komunikace s úřady je prostřednictvím datových schránek bezplatná. Zpoplatněna je pouze komunikace mezi soukromými subjekty a právníckými subjekty. Výjimkou je období vyhlášení nouzového stavu: „Na základě návrhu Ministerstva vnitra může téměř milion a čtvrt uživatelů datových schránek komunikovat zdarma nejen se státem, ale i mezi sebou. Poštovní datové zprávy mají platnost doporučeného dopisu. Návrh schválila vláda.

Od 2. listopadu 2020 až do konce nouzového stavu mohou firmy, podnikatelé i ostatní uživatelé využívat datové schránky kompletně zdarma. V rámci podpory elektronické komunikace si mezi sebou mohou nově zdarma posílat faktury, upomínky, smlouvy, objednávky, potvrzení nebo certifikáty. Poštovní datové zprávy však nesmí být využívány pro odesílání nevyžádaných obchodních sdělení...“¹⁹

Vzhledem k situaci, která nastala již na jaře roku 2020, kdy byl v České republice vyhlášen z důvodu koronavirové nákazy nouzový stav, omezila dostupnost svých služeb také **Česká pošta, s.p.**, která byla nucena některým svým pobočkám zkrátit otevírací dobu nebo je zcela uzavřít. Z tohoto důvodu **doporučila maximálně využívat možností elektronické komunikace místo zasílání listovních zásilek a osobních návštěv pošt, úřadů a dalších institucí.** Všem uživatelům datových schránek proto nově umožnila

¹⁹ Ministerstvo vnitra České republiky [online]: © 2021 [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/postovni-datove-zpravy-jsou-po-dobu-nouzoveho-stavu-opet-zdarma.aspx>

odesílání Poštovních **datových zpráv zdarma** (od 24. 3. 2020 až do odvolání, minimálně po dobu vyhlášeného nouzového stavu).

Pokud držitel datové schránky potřebuje poslat doporučený dopis, může v době od 24.03.2020 využít **zdarma** Poštovní datovou zprávu pro posílání důležité korespondence mezi uživateli datových schránek. Poštovní datová zpráva tak plně a spolehlivě nahradí běžnou písemnou korespondenci mezi občany, podnikateli nebo firmami. Zaslání Poštovní datové zprávy je zcela rovnocenné odeslání doporučeného dopisu, navíc je tato považována za doručenou již okamžikem přihlášení oprávněné osoby do datové schránky. Lze takto posílat například faktury, upomínky, smlouvy, objednávky, potvrzení nebo certifikáty. Poštovní datová zpráva tak plně a spolehlivě nahradí běžnou písemnou korespondenci mezi občany, podnikateli nebo firmami. Tato **vzájemná komunikace** mezi právníky, podnikajícími fyzickými a fyzickými osobami **je ve standardním režimu**, na rozdíl od komunikace s orgány veřejné moci, **zpoplatněná**. Pro získání možnosti odesílat Poštovní datové zprávy **zdarma** nemusíte nic dělat. Stávající klienti, kteří mají s Českou poštou uzavřenou smlouvu, **neobdrží** za zprávy odeslané v období akce fakturu. Uživatelům, kteří Poštovní datové zprávy hradí z kreditu, **nebude** po odeslání zprávy **kredit snížen**. Ti uživatelé, kteří nemají uzavřenou smlouvu, ani nemají kredit v datové schránce, mohou Poštovní datové zprávy také odesílat zdarma bez nutnosti jakékoliv aktivace služby. Všem datovým schránkám byl automaticky navýšen kredit o 0,01 Kč, cílem tohoto opatření je, aby všechny schránky měly nenulovou výši kreditu.

Závěrem uvedené informace Česká pošta, s.p. ve snaze o co nejrychlejší nasazení této úpravy upozornila, že některé texty, které uživatelé uvidí ve svých datových schránkách, nemusí odpovídat skutečnosti (cena za odeslání zprávy, informace o vystavení faktury) a garantovala jim, že odesílání všech datových zpráv je skutečně zdarma.²⁰

2.7.4. Nevýhody datové schránky

Nevýhod spojených s datovými schránkami je mnohem menší množství. Obecně lze uvést např. **nutnost pravidelně kontrolovat datovou schránku** a předejít tak doručení

²⁰ Česká pošta [online]: © 2020 [cit. 26.10.2020]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/-/postovni-datove-zpravy-pro-vsechny-uzivatele-datovych-schranek-zdarma>

fikcí uplynutím 10dnů ode dne doručení elektronické písemnosti do datové schránky. Dále pak skutečnost, že pokud potřebuje uživatel datové schránky předložit orgánu veřejné správy písemnost obdrženou do datové schránky, **musí ji nechat zkonvertovat**. Autorizovanou konverzi dokumentu z elektronické do listinné podoby provádějí pouze pracoviště CzechPOINT a jsou zatížena **správním poplatkem 30,- Kč za každou, i započatou stránku**. Autorizovaná konverze dokumentů je úplný převod dokumentu z digitální do listinné podoby nebo naopak, ověření shody obsahu těchto dokumentů a připojení ověřovací doložky.²¹ Česká pošta sice nabízí provedení autorizované konverze bez nutnosti návštěvy CzechPOINTu, ale pouze pro smluvní zákazníky, kteří potřebují pravidelně a ve velkém množství převádět dokumenty z jedné podoby do druhé.

2.7.5. Upozornění od státu zdarma

Datové schránky přináší svým uživatelům řadu výhod v podobě výpisů či upozornění, které jsou zasílány automaticky, aniž by o ně bylo žádáno. Výpisy nebo upozornění nepodléhají správnímu poplatku a uživatel datové schránky je obdrží **bez předchozí žádosti a zcela zdarma**. Jedná se např. o upozornění o blížícím se konci platnosti osobních dokladů se strojově čitelnou zónou – občanský průkaz a cestovní doklad nebo upozornění o blížícím se konci pravidelné technické prohlídky vozidla. Tato upozornění obdrží uživatel do datové schránky 60 dní před skončením platnosti uvedených osobních dokladů, resp. uplynutím termínu STK.

2.8. Doručování podle správního řádu

Ve správním řízení správní orgán vyhotovuje četné písemnosti, které je nezbytně nutné pro zajištění průběhu a účelu řízení doručit účastníkům řízení, případně jiným subjektům. Za tímto účelem je nezbytné mít stanovena jasná pravidla pro doručování.²²

²¹ BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-807-2636-174.

²² PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou : podle stavu k 1.7.2017*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Glosátor. ISBN 978-807-5022-028. (str. 79)

2.8.1. Doručování fyzickým osobám

Doručování fyzickým osobám je věnován § 20 správní řádu, který stanoví:

*(1) Fyzické osobě se písemnost doručuje na adresu pro doručování (§ 19 odst. 4), na adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti (17a), na adresu jejího trvalého pobytu, ve věcech podnikání do místa podnikání, nebo při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě na její elektronickou adresu; fyzické osobě lze však doručit, kdekoli bude zastižena. Provádí-li doručení sám správní orgán, mohou osoby doručení provádějící doručit i mimo územní obvod tohoto správního orgánu. Jedná se pravděpodobně o nejčastější a nejpoužívanější způsob doručování. Správní orgány mají možnost využít pro doručování údaje evidované v agendovém informačním systému evidence obyvatel, v němž jsou evidovány údaje o trvalých pobytech občanů a tzv. doručovací adresy dle § 19 odst. 4 zákona o evidenci obyvatel. Dále lze podle uvedeného ustanovení doručovat na adresu, kterou občan např. jako účastník řízení uvede do spisové dokumentace, jedná se o vyjádření svobodné vůle občana. Tato varianta je volena v případech, kdy je občan dohledatelný na jiném místě, než má adresu trvalého pobytu a má zájem na úspěšném doručování. Tato vůle však může být sdělena až **po zahájení správního řízení**, nikoli např. na policejní stanici při řešení dopravního přestupku ještě před zahájením samotného řízení. Další „neelektronickou“ možností doručování je doručení na místě, kdekoli bude zastižena. Takto je možno doručovat např. prostřednictvím obecní nebo státní policie.*

(2) Písemnost, která se doručuje do vlastních rukou, lze doručit adresátovi, nebo též tomu, koho adresát k přijetí písemnosti zmocnil písemnou plnou mocí s úředně ověřeným podpisem; úřední ověření není třeba, pokud byla plná moc udělena před doručujícím orgánem. Tento způsob doručování není možné využít pro zasílání písemností vložených do dopisní obálky s červeným pruhem. Tato obálka je totiž určena výhradně pro doručování do rukou adresáta, tzn., že písemnost v obálce s červeným pruhem nemůže být předána zmocněnci, kterému byla udělena plná moc.

(3) Písemnost, která se nedoručuje do vlastních rukou a jejíž převzetí má být potvrzeno příjemcem, lze doručit adresátovi přímo nebo předáním jiné vhodné fyzické osobě bydlící,

působící nebo zaměstnané v tomtéž místě nebo jeho okolí, která souhlasí s tím, že písemnost adresátovi předá.

(4) Písemnost, která se nedoručuje do vlastních rukou nebo jejíž doručení nemá být potvrzeno příjemcem, lze doručit vložení písemnosti do adresátovy domovní schránky nebo na jiné vhodné místo anebo způsobem podle odstavce 3. Jedná se o doručování obyčejnou dopisní obálkou bez dalších doplňujících služeb nabízených poštovním úřadem.

(5) Při doručování písemnosti, která souvisí s podnikatelskou činností fyzické osoby a která je doručována na adresu místa podnikání,²⁾ se postupuje obdobně podle § 21.

*(6) Písemnost určenou advokátu, včetně písemnosti doručované do vlastních rukou, mohou přijmout také advokátní koncipienti nebo jiní jeho zaměstnanci. Vykonává-li advokacii společně s jinými advokáty, může být písemnost, včetně písemnosti doručované do vlastních rukou, odevzdána též těmto advokátům, jejich advokátním koncipientům nebo jiným jejich zaměstnancům. Jestliže advokát vykonává advokacii jako společník veřejné obchodní společnosti, mohou písemnost určenou advokátu, včetně písemnosti doručované do vlastních rukou, přijmout rovněž ostatní společníci této společnosti, advokátní koncipienti nebo jiní její zaměstnanci. Pro doručování písemnosti notáři, soudnímu exekutorovi a jiné osobě, která poskytuje právní pomoc podle zvláštních zákonů, platí věta první až třetí přiměřeně. Ustanovení o doručování právnickým osobám (§ 21) platí pro doručování písemnosti advokátovi, notáři, soudnímu exekutorovi a jiné osobě, která poskytuje právní pomoc podle zvláštních zákonů, obdobně. Doručování podle toho odstavce vyžaduje doložení doručení písemnosti. Poštovním doručovatelem **musí být zajištěn písemný doklad stvrzující doručení písemnosti, včetně dne, kdy se tak stalo.** Ke splnění tohoto požadavku je nutností požádat poštovního doručovatele o službu „DODEJKA“. Dodejka jako písemný doklad prokazující předepsané skutečnosti je se všemi potřebnými údaji (např. podpis příjemce, datum doručení atd.) následně vrácena správnímu orgánu. V případě, že se originál dodejky ztratí, je možno ji nahradit jinými doklady – např. duplikátem dodejky vyhotoveným dodatečně, dodatečně vyžádaným písemným vyjádřením poštovního doručovatele (při uplatnění reklamace služeb) apod.*

2.8.2. Doručování do ciziny

Adresátům, kteří se zdržují v cizině nebo jejichž sídlo nebo pobyt, popřípadě jiná adresa pro doručování podle § 19 odst. 4 je v cizině, lze doručit prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo prostřednictvím příslušného orgánu státní správy pověřeného k doručování písemností do ciziny. Pokud se tímto způsobem nepodaří písemnost doručit, ustanoví jim správní orgán opatrovníka [§ 32 odst. 2 písm. d)].²³

Společná ustanovení o doručování také vymezují, jaké písemnosti se doručují tzv. do vlastních rukou adresáta. Doručování do vlastních rukou je podle aktuálně platných poštovních předpisů považováno za formu doplňkové poštovní služby, označované „dodání do vlastních rukou“. Tak by také mělo znít označení na příslušné zásilce. Toto označení však není zapotřebí, jestliže odesílatel použije zvláštní k tomu určenou obálku s dodejkou s modrým pruhem.²⁴

S ohledem na téma, kterému je věnována tato práce je zde citované ustanovení z toho důvodu, že i občané s adresou trvalého pobytu na úřadě, žijí v mnoha případech v zahraničí. Nastávají případy, kdy jsou rodiče vlastníky nemovitosti (bytu, domu) a jejich ratolest se vydá za hranice České republiky s úmyslem dlouhodobého pobytu nebo cestování. Rodičům však i nadále chodí písemnosti určené jejich dětem, nezřídka ohledně jejich neplacených dluhů, anebo „jen“ složenky k úhradě místních poplatků, např. odvoz komunálního odpadu atd. Rodiče tak z obavy o svůj vlastní majetek mohou podat návrh na zrušení údaje o místě trvalého pobytu svého dítěte na adrese nemovitosti v jejich vlastnictví. Pokud správním orgánům nebude v budoucnu známa adresa v zahraničí (po zrušení trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 c) zákona o evidenci obyvatel) nebo jiná adresa, kam by bylo možno písemnosti zasílat, budou písemnosti zasílány na adresu úřadu.

²³ § 22 správního řádu

²⁴ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Glosátor. ISBN 978-807-5023-551.

3. Vlastní práce

Po prostudování legislativních předpisů je vhodné uvést, že v průběhu nebo po správním řízení ve věci zrušení údaje o místu trvalého pobytu není správními orgány zjišťováno, zda občan, jemuž je rušen údaj o místu trvalého pobytu, není vlastníkem nemovitosti nebo alespoň části, v níž by mohl mít evidován trvalý pobyt a nemusel by být evidován na adrese úřadu. Po provedeném řízení, za podmínky splnění zákonných požadavků, je jeho údaj o trvalém pobytu **automaticky evidován na adrese úřadu**. A to i přesto, že může být vlastníkem, spoluvlastníkem dalších (i několika) nemovitostí nebo může mít k další nemovitosti uzavřenu např. nájemní smlouvu.

Po prostudování souvisejících legislativních předpisů lze konstatovat, že žádný zákonný předpis nestanoví ohlašovací povinnost zjišťovat, zda má občan možnost provést z vlastní vůle změnu svého trvalého pobytu do objektu ve svém vlastnictví, aniž by muselo dojít (po správním řízení) k zaevidování tohoto údaje na adrese úřadu. Není ani povinností občana hlásit, resp. oznámit správnímu orgánu, že je vlastníkem nemovitosti, v níž může mít evidován svůj údaj o trvalém pobytu. Faktem je také skutečnost, že **neexistuje žádná, státem vedená, evidence smluv**, kterou by bylo možno využít pro účely evidence obyvatel. Jedná se totiž o soukromoprávní smluvní vztahy s absencí povinnosti centrální evidence. I tato skutečnost má však nepochybně vliv na to, že se počet „bezdomovců“ stále nedaří dlouhodobě snižovat. S tímto jevem je pak spojena mimo jiné také problematika doručování a související nárůst administrativní, personální, finanční a časové náročnosti.

Správní řízení jsou správními orgány vedena v mnoha případech také v důsledku účelového předvolebního přihlašování k trvalému pobytu z důvodu ovlivnění výsledku voleb. Občanovi k účelové změně údaje o trvalém pobytu stačí, když mu oprávněná osoba stanovená § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel udělí souhlas. Pro příklad lze uvést i další oblast v níž dochází k účelovému přihlašování trvalého pobytu. Je jí oblast školství a situace, kdy rodiče potřebují dosáhnout přijetí svého potomka do jimi preferované školky. Ředitelům mateřských škol stanoví § 34 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jako jednu z podmínek pro přijetí dítěte do mateřské školy: „... *pokud mají místo **trvalého pobytu**, v případě cizinců místo pobytu,*

v příslušném školském obvodu (§ 179 odst. 3) nebo jsou umístěné v tomto obvodu v dětském domově, a to do výše povoleného počtu dětí uvedeného ve školském rejstříku.“ V konečném důsledku může dojít k situaci, kdy mají na jedné adrese evidován trvalý pobyt desítky občanů, kteří se tam ale fakticky nezdržují a v řadě případů to ani nemají v úmyslu.

Ačkoli žijeme v době dynamicky se rozvíjející elektronické komunikace, převládá ve společnosti nedůvěra v elektronickou komunikaci prostřednictvím datových schránek, neboť virtuální svět je světem bez hranic a mnozí, zejména starší občané preferují osobní přístup nebo tradiční písemný styk klasickou papírovou formou.

3.1. Uživatelé internetu a chytrých telefonů

V posledním desetiletí se však počet uživatelů internetu neustále zvyšuje napříč věkovým spektrem a úrovní vzdělání. S rozvojem používání chytrých telefonů souvisí i zvyšující se počet osob, které používají mobilní telefon k přístupu na internet. Český statistický úřad 24.března 2020 na svých internetových stránkách²⁵ uveřejnil, že v roce 2019 používalo internet již 81 % Čechů starších 16 let, chytrý telefon pak 70 % z nich. **Téměř všichni patnáctiletí pak doma měli přístup k internetu a mohli používat mobilní telefon.**

V roce 2019 byla **bez internetu** již jen **necelá pětina českých domácností**. Tři čtvrtiny z nich tvořily domácnosti seniorů, kteří ve většině případů uvádějí, že internet doma nechtějí nebo s ním neumějí pracovat. Naopak 70 % osob starších 16let vlastnilo chytrý telefon, jejich používání dynamicky roste. Osoby ve věku 16 až 24 let vlastní mobilní zařízení s operačním systémem v celých 99 %. **U seniorů je pak procento používání chytrých telefonů na mnohem nižší úrovni.**

Surfování na internetu již přitom dávno není výsadou pouze mladých a vysokoškolsky vzdělaných lidí. Uživatelů internetu přibývá i v řadách seniorů. **Podíl osob starších 65 let, které se k němu připojují, se od roku 2010 ztrojnásobil z 13 % na 39 % v roce 2019.**

²⁵ Český statistický úřad [online]. Aktualizováno dne 25.03.2020 [cit. 14.03.2021]. <https://www.czso.cz/csu/czso/internet-pouziva-pres-80-obyvatel-ceska>

S ohledem na výše uvedené lze předpokládat i nadále rostoucí tendenci ve využívání chytrých zařízení umožňující přístup na internet, především v řadách seniorů. Na základě uvedeného lze také konstatovat zvyšující se informační a internetovou gramotnost populace. Na konci roku 2018 bylo v Česku **8,3 milionu telefonů** s aktivní datovou službou pro přístup k internetu. Z 82 % šlo o trvalý přístup v rámci měsíčního paušálu.

Z výše uvedeného je zcela legitimní se domnívat, že internet a zařízení umožňující přístup k němu využívá v České republice velmi vysoký počet obyvatel a je důvodné předpokládat, že se bude i v budoucnu toto číslo zvyšovat. Důvodem pro toto konstatování bude stále se zvyšující množství internetových služeb a možnosti jejich využívání v souvislosti s rostoucí sítí internetového pokrytí území České republiky, resp. všech „koutů“ Středočeského kraje.

3.2. Veřejně přístupný internet – průzkum ve Středočeském kraji

V rámci průzkumu možností bezplatného přístupu na internet prostřednictvím Wi-Fi připojení a možností bezplatného nebo zpoplatněného přístupu k PC s připojením k internetu byla do elektronických podatelů úřadů na území Středočeského kraje zaslán požadavek na sdělení informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, s následujícími otázkami k zodpovězení:

1. Zajišťuje Váš úřad pro občany možnost bezplatného připojení k internetu, a to zejména v prostorách úřadu nebo jiných obecních/městských veřejně přístupných prostorách – např. obecní/městské knihovny, bazén, koupaliště, zdravotní zařízení apod.?
2. Zajišťuje Váš úřad bezplatný nebo zpoplatněný přístup k PC s přístupem na internet, a to zejména v prostorách úřadu nebo jiných obecních/městských veřejně přístupných prostorách např. obecní/městské knihovny, bazén, koupaliště, zdravotní zařízení apod.?

Průzkum byl proveden s cílem zjistit, zda občané, kterým bude nově zrušen údaj o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel, mají možnost bezplatného přístupu k internetu a navržené opatření **nebude působit diskriminačně**. Toto zjištění je důležité s ohledem na jejich možnosti vyzvednutí písemností zaslaných do povinně zřízené datové schránky.

Níže uvedené podkapitoly jsou uvedeny z důvodu seznámení se se získanými daty od jednotlivých úřadů ve Středočeském kraji. Tato data byla získávána z důvodu zjištění možností přístupu na internet ve veřejných prostorách bez ohledu na velikost dané obce nebo její polohu v rámci Středočeského kraje. Získaná data jsou zde použita s cílem **zvýšit povědomí** o reálné možnosti dosažitelnosti bezplatného vstupu na internet za účelem přístupu do datové schránky zřízené pro fyzickou osobu po zrušení jejího údaje o místu trvalého pobytu ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel.

3.2.1. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Průzkumem se podařilo shromáždit informace o možnosti přístupu k bezplatnému připojení k internetu – Wi-Fi a k počítači, který je k internetové síti připojen, na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Jedná se o typy úřadů, které jsou jakýmsi mezičlánkem přenesené působnosti mezi krajskými úřady a všemi nižšími typy úřadů (pověřené úřady a obecní úřady). Obecně jsou tyto úřady nazývány také jako obecní úřady III. stupně. **Přenesená působnost** pro tuto diplomovou práci spočívá ve výkonu státní správy na úseku **občanských průkazů** (dále vykonávají např. agendu cestovních dokladů, agendu vozidel a řidičů ad.).

Uvedená tabulka č.2 obsahuje zjištěná data od obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na území Středočeského kraje. Všechny, v tabulce uvedené, úřady jsou ze zákona oprávněny mimo jiné k vyřízení žádosti o nový občanský průkaz a jeho následnému vyzvednutí.

Tabulka 2 – Obce III. stupně – přístup k internetu

Název obce	Přístup k Wi-Fi	Přístup k PC+internetu
Votice	ano	ano
Hořovice	ano	ano
Český Brod	ano	ano
Černošice	nezjištěno	nezjištěno
Sedlčany	nezjištěno	nezjištěno
Mnichovo Hradiště	nezjištěno	nezjištěno
Dobříš	ano	ano
Lysá nad Labem	ano	ano
Čáslav	ano	ano
Vlašim	ne	ne
Poděbrady	ano	ano
Nymburk	ano	ano
Říčany	ano	ano
Slaný	ano	ano
Rakovník	ano	ano
Neratovice	ano	ne
Benešov	ano	ne
Kralupy nad Vltavou	ano	ano
Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	ano	ne
Mělník	ano	ne
Beroun	ne	ne
Kutná Hora	ano	ne
Kolín	ano	ne
Příbram	nezjištěno	nezjištěno
Mladá Boleslav	ano	ano
Kladno	ano	ne

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Celkem **20** obecních úřadů **III. stupně zajišťuje připojení k bezdrátové síti**, ve dvou případech tato služba není poskytována a od čtyřech úřadů se informaci nepodařilo zjistit. Přístup k počítači s možností přístupu na **internet je zajišťován 13 úřady**, 9 jich tuto službu neposkytuje a od čtyřech se nepodařilo informaci zjistit.

3.2.2. Pověřené úřady

Pověřené úřady jsou též obecně nazývány obecními úřady II. stupně. Do jejich svěřeného rozsahu přenesené působnosti však nespádají činnosti související s podáním žádosti o nový občanský průkaz nebo s jeho vyzvednutím. V tabulce jsou opět získaná data o přístupu k síti Wi-Fi a k počítači s možností přístupu k internetu v prostorách pověřených

úřadů, popř. jejich blízkém okolí a prostorách ve vlastnictví nebo správě dané obce, které mohou v budoucnu sloužit také jako přístupový bod pro vstup do povinně zřízené datové schránky.

Graf 1 Obce II. stupně – přístup k internetu

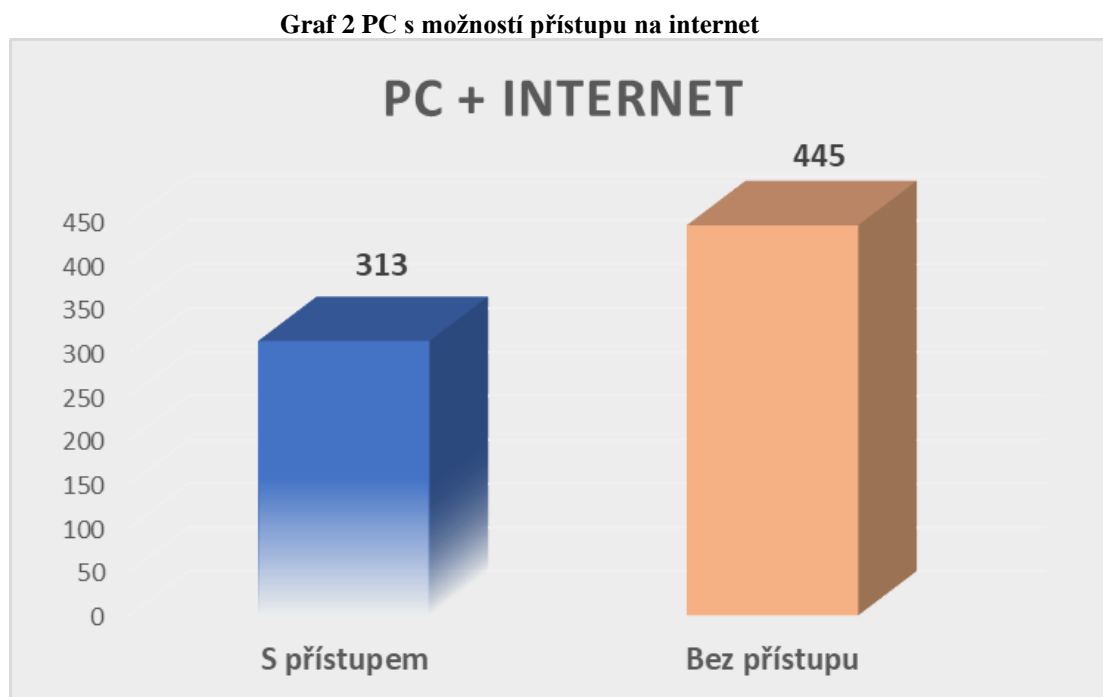
Název obce	Přístup k Wi-Fi	Přístup k PC+internetu
Křivoklát	ano	ne
Mšeno	ano	ano
Jesenice	ano	ano
Kouřim	ano	ano
Týnec nad Labem	nezjištěno	nezjištěno
Městec Králové	ano	ano
Velvary	ano	ano
Uhlířské Janovice	nezjištěno	nezjištěno
Sadská	nezjištěno	nezjištěno
Březnice	ano	ano
Kostelec nad Černými lesy	ano	ano
Sázava	ne	ano
Rožmitál pod Třemšínem	ano	ano
Kamenice	ano	ano
Unhošť	ne	ne
Jílové u Prahy	nezjištěno	nezjištěno
Pečky	ano	ano
Zruč nad Sázavou	ano	ano
Bělá pod Bezdězem	ano	ano
Nové Strašecí	ne	ano
Týnec nad Sázavou	ano	ano
Mníšek pod Brdy	ano	ano
Odolena Voda	ano	ano
Úvaly	nezjištěno	nezjištěno
Benátky nad Jizerou	ano	ano
Hostivice	nezjištěno	nezjištěno
Roztoky	ano	ano
Jesenice	ano	ano
Čelákovice	ano	ne

Zdroj: vlastní zpracování, 2021

Z celkového počtu 23 pověřených úřadů, od kterých se podařilo získat požadované informace, jich **20 umožňuje připojení k bezdrátové síti a 20 jich zajišťuje přístup k počítači s možností internetového připojení.**

3.2.3. Obecní úřady

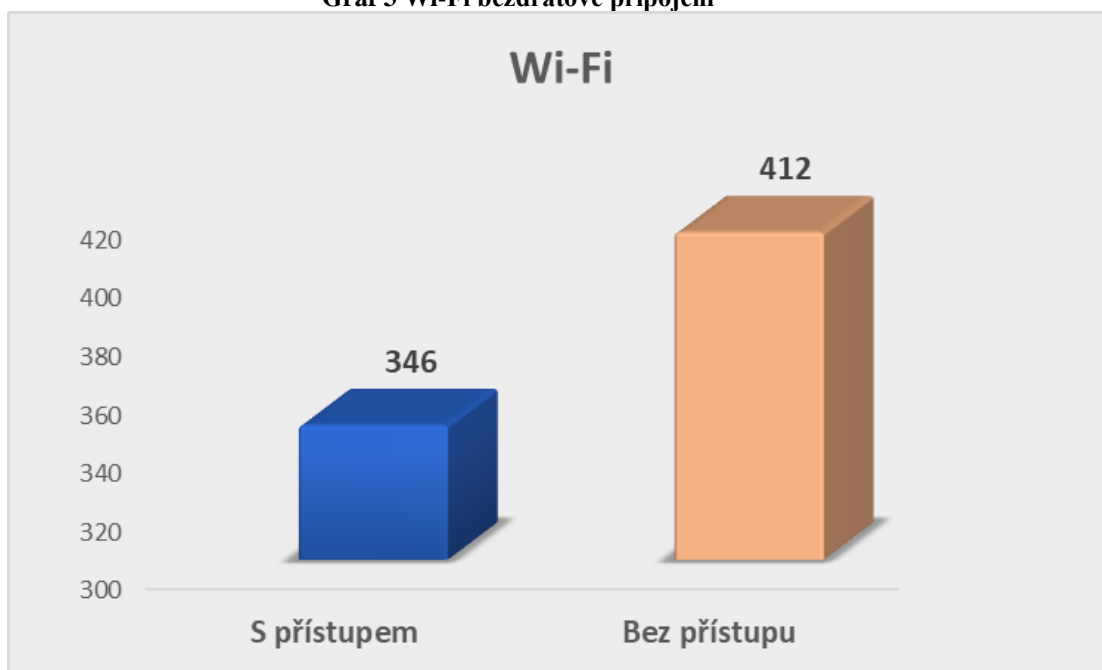
V rámci průzkumu se podařilo získat požadované informace od **758 obecních úřadů obcí se základním rozsahem přenesené působnosti**. Obecně jsou tyto úřady nazývány také jako obecní úřady I. stupně. Z důvodu velkého množství obecních úřadů tohoto stupně bude graficky vyjádřen poměr zjištěných skutečností, bez uvedení tabulky s názvy jednotlivých obcí.

Zdroj: vlastní zpracování

Na obecních úřadech nebo na území obce v rámci veřejně přístupných prostor **zajišťuje 313 obcí přístup k počítači s možností přístupu na internet, což činí 41,29 %**. Naopak 445 (58,71 %) obcí tuto službu nezajišťuje tuto službu občanům (prozatím) nezajišťuje – viz graf č. 2.

Graf 3 Wi-Fi bezdrátové připojení

Zdroj: vlastní zpracování

Bezdrátové připojení k Wi-Fi síti na obecních úřadech nebo na území obce v rámci veřejně přístupných prostor zajišťuje 346 obcí, což činí 45,65 %. Naopak ve 412 (54,35 %) obcích tato možnost není zajištěna – viz graf č. 3.

3.2.4. Veřejně přístupná místa s internetem

V rámci průzkumu, který byl v rozhodujícím rozsahu proveden elektronickou formou, byla uskutečněna i řada telefonických hovorů se zástupci úřadů z důvodu vysvětlení a konzultace řešené problematiky. Během nich byly získány názory samotných zástupců úřadů na řešenou problematiku. Nad rámec požadovaného byly v mnoha případech odpovědi upřesněny a doplněny o **konkrétní veřejně přístupná místa, kde je internetové připojení nebo PC s přístupem na internet dostupné**. Na zaslané otázky **odpovědělo celkem 803 úřadů ze Středočeského kraje**. Osloveno jich bylo celkem 1100.

Mezi nejčastějšími veřejnými prostory, kde je bezplatný přístup k internetu umožněn byly zmiňovány:

- Knihovna
- Městský úřad, úřad městyse, obecní úřad a jejich blízká okolí

- Společenské kluby
- Restaurace a pohostinství
- Náměstí
- Sportovní areály a dětská hřiště
- Parky
- Spolkový dům
- Prostory celoživotního vzdělávání
- Komunitní centrum
- Infocentrum
- Muzeum
- Hasičská klubovna
- Domy s pečovatelskou službou
- Kulturní dům
- Rozhledny
- Autobusové zastávky
- Mateřské a základní školy
- Zimní stadion

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že **spektrum veřejných prostor s přístupem na internet je velmi široké se zacílením na různé věkové i zájmové skupiny**. Je nutné uvést, že se v odpovědích objevovala také informace, že přístup k počítači s internetovým připojením byl některými obcemi poskytován, ale z důvodu nezájmu z řad občanů obce byla služba zrušena. **Z celkového počtu 803 respondentů/úřadů, kteří zaslali odpovědi na požadované otázky, jich zajišťuje Wi-Fi připojení 386 (48,07 %) a možnost přístupu k počítači s internetem 346 (43,09 %).**

3.2.5. Bezplatný přístup k internetu

K tématu internetového pokrytí území Středočeského kraje se provedeným průzkumem krom dalšího podařilo zjistit, že řada obecních úřadů, resp. obcí, využila nebo má v úmyslu využít možnost získání tzv. poukázky v rámci iniciativy WiFi4EU. **Iniciativa WiFi4EU si klade za cíl zajistit v celé EU občanům a návštěvníkům vysoce kvalitní**

přístup k internetu prostřednictvím bezplatných Wi-Fi hotspotů ve veřejných prostorách, jako jsou parky, náměstí, úřady, knihovny a zdravotní střediska. V rámci této iniciativy, kterou financuje Evropská komise, získají obce poukázky na podporu instalace Wi-Fi hotspotů v uvedených centrech veřejného života. K samotné instalaci obce využijí služeb společností, které se touto činností zabývají.

O tuto poukázku mohou požádat všechny obce v Evropské unii a je poskytnuta v hodnotě až do výše **15 000 EUR**.²⁶ Iniciativy WiFi4EU se mohly zúčastnit obce nebo sdružení obcí (žádající jménem jednoho či více členů). Jakmile obec poukázku získá, může instalovat hotspoty WiFi4EU na jakémkoli veřejném místě, které lze považovat za centrum veřejného života: radnice, veřejná knihovna, zdravotnické středisko, muzeum, náměstí, park atp.

²⁶ *WiFi4EU – otázky a odpovědi [online]. © Unie, 1995-2021 [staženo dne 16.03.2021]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/wifi4eu-obce>*

Obrázek 3 WiFi4EU - označení přístupového bodu

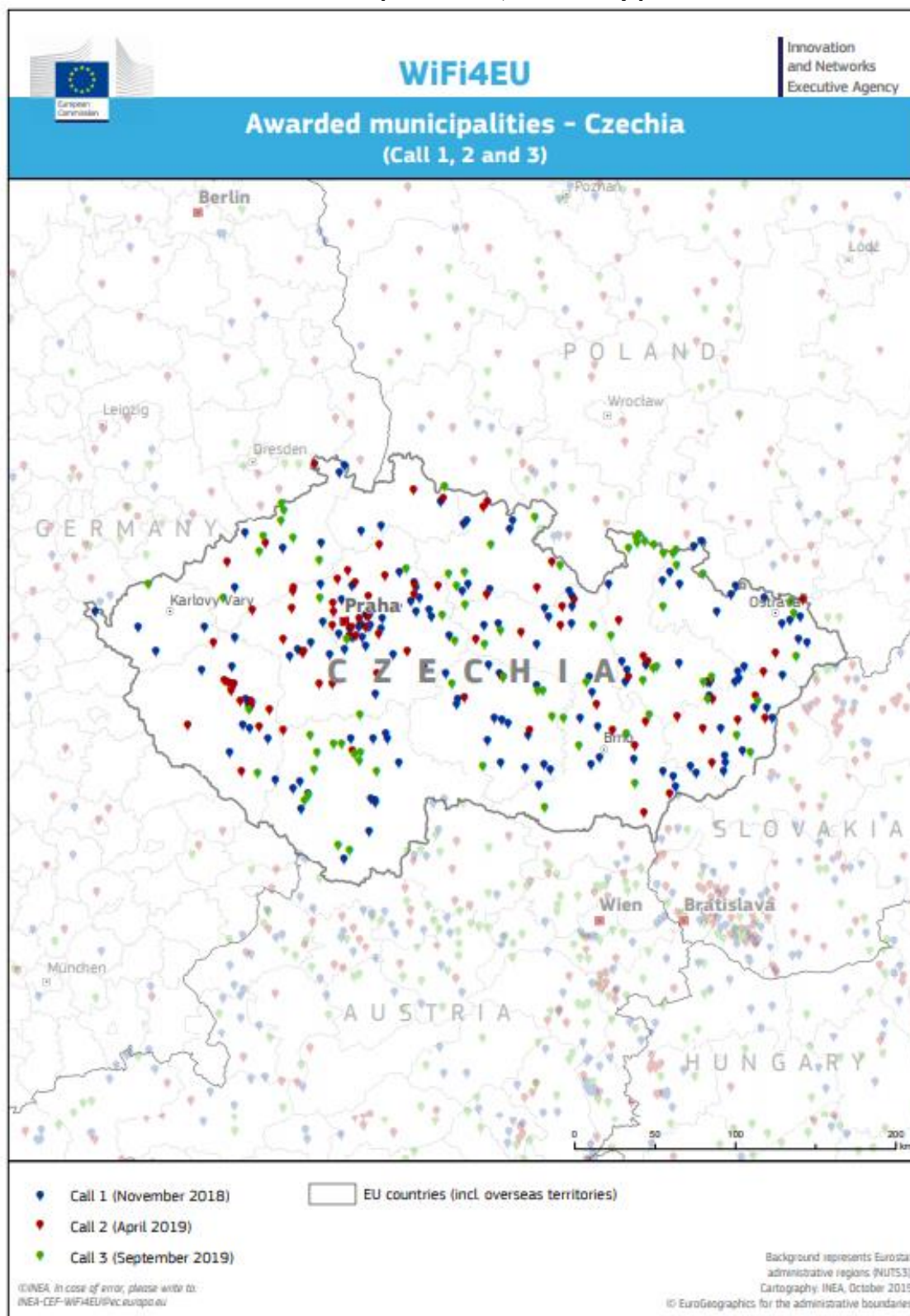
Zdroj: Oficiální stránky Města Dolní Poustevna [online] © 2021 Provozovatel Galileo Corporation s.r.o. [cit. 24.03.2021].

Dostupné z <https://www.dolnipoustevna.cz/urad-2/aktuality/wifi4eu-1270cs.html?ftresult=wifi4eu>

Zde je zřejmé, že snaha o zpřístupnění bezplatného vysokorychlostního internetového připojení nevzniká jen z potřeb jednotlivců, obcí, spolků nebo krajů. Toto téma je řešeno na nadnárodní úrovni v rámci celého Evropského společenství. I tato skutečnost je s ohledem na zvolené téma diplomové práce zásadní, neboť jak již bylo v předešlém textu zmíněno, internet je světem bez hranic. Uživatelům datových schránek tedy přibývají možnosti především bezplatných přístupů na internet s následnou možností převzetí datové zprávy, a to nejen na území České republiky.

Na webových stránkách je dostupná orientační mapa obcí v rámci jednotlivých členských států Evropské unie, mimo jiné i mapa České republiky, s grafickým zobrazením obcí, které získaly dotaci – viz následující obrázek.

Obrázek 4 - mapa ČR - obce, které získaly poukázku

Zdroj: WiFi4EU - obce [online]. © Unie, 1995-2021 [staženo dne 16.03.2021]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/wifi4eu-obce>

3.3. Vývoj počtu občanů s úřední adresou

Z níže uvedené tabulky a příložených grafů je patrný stále se zvyšující trend počtu občanů s úřední adresou až do roku 2019, kterým je úředně zrušen údaj o místu trvalého pobytu. Následně **v roce 2020 a 2021 došlo k mírnému poklesu**. Údaje jsou vždy zaznamenávány k lednu každého roku a za rok zpětně.

Také na území nejlidnatějšího kraje České republiky došlo až **v posledních dvou sledovaných letech** k meziročnímu **poklesu o 1114** k lednu 2020, resp. **o 288 občanů s adresou trvalého pobytu na úřadě k lednu roku 2021**. Nejedná se však o nijak zásadní pokles s ohledem na celkový počet takto evidovaných občanů.

Tabulka 3 Vývoj počtu občanů s úřední adresou

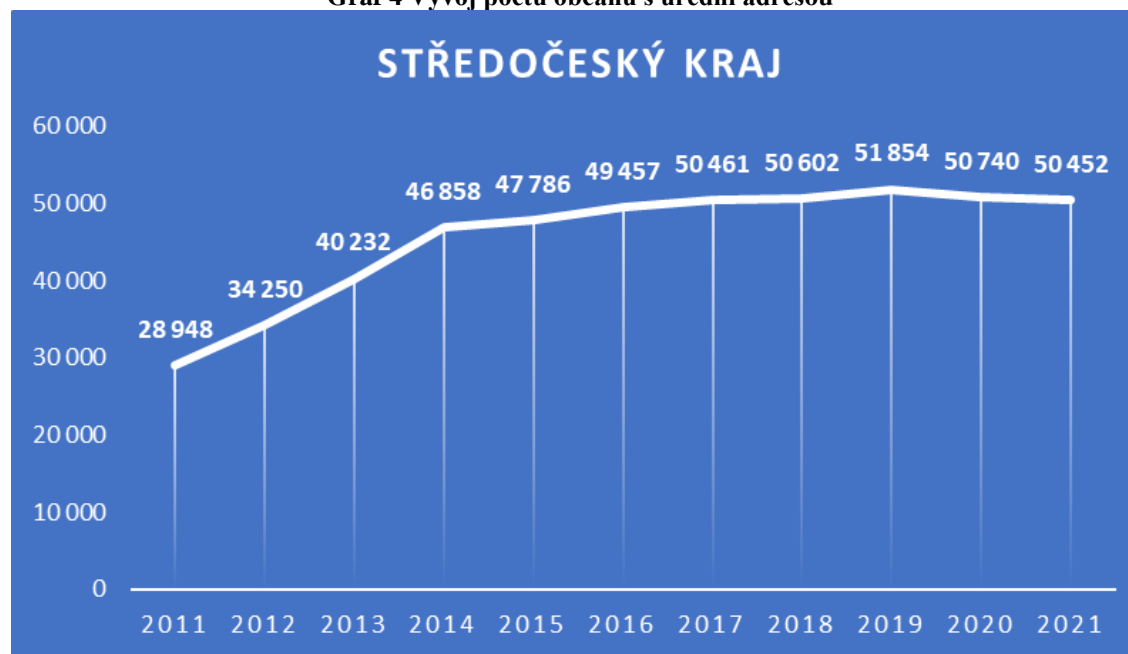
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Středočeský kraj	28 948	34 250	40 232	46 858	47 786	49 457	50 461	50 602	51 854	50 740	50 452
Celkem v ČR	246 187	284 503	322 749	356 125	375 198	381 467	385 190	385 451	391 971	383 307	380 479
Meziroční rozdíl v ČR		38 316	38 246	33 376	19 073	6 269	3 723	261	6 520	-8 664	-2 828

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – vlastní zpracování autora, 2021

Graf zobrazující vývoj počtu občanů s úřední adresou na adresách obecních úřadů na území Středočeského kraje potvrzuje celorepublikový jev. I na území nejlidnatějšího a rozlohou největšího kraje České republiky každoročně narůstá počet občanů

„bezdomovců“. Teprve v posledních dvou letech došlo k mírnému poklesu, který však zdaleka nenaplnuje očekávání spojená se změnou zákona o občanských průkazech.

Graf 4 Vývoj počtu občanů s úřední adresou

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – vlastní zpracování autora, 2021

Z tabulky č.3 a křivky grafu č.2 zobrazujícího vývoj počtu „bezdomovců“ na celém území České republiky je patrné, že ani mimo území Středočeského kraje není situace lepší.

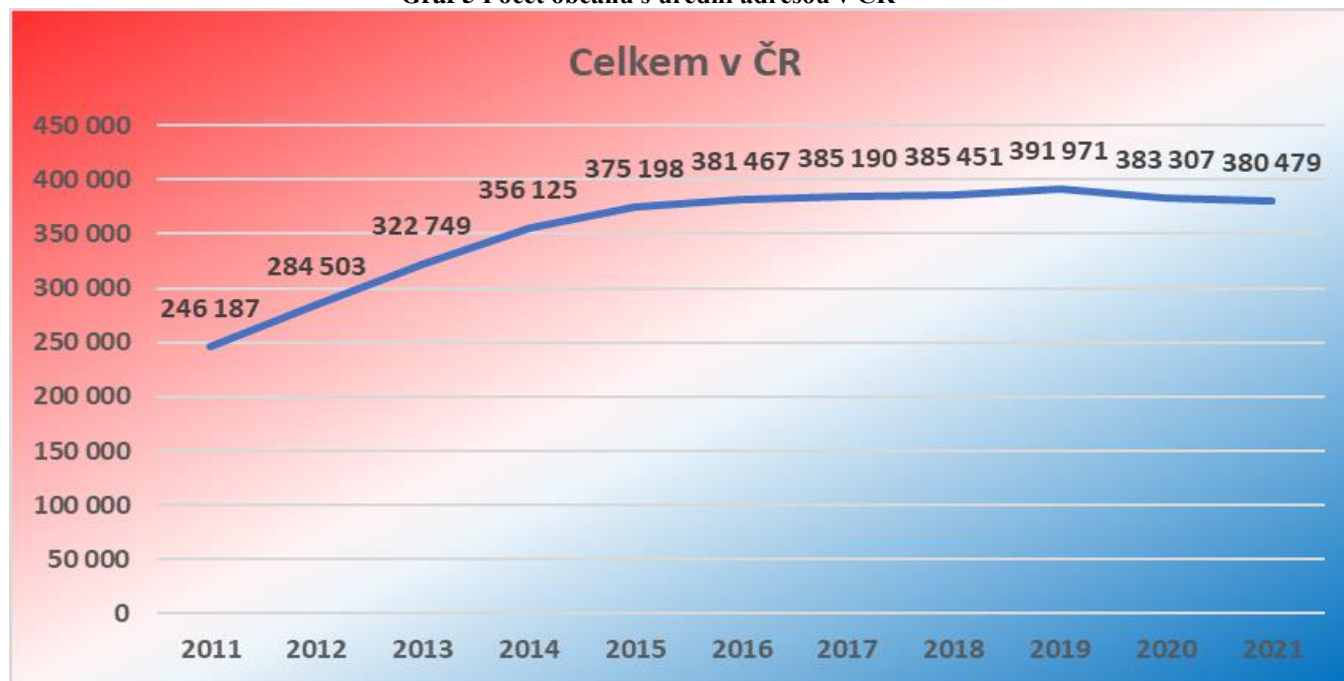
Tabulka 4 Počet občanů s úřední adresou v ČR

Občané s TP na adrese úřadu	Rok										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jihočeský	10 792	12 333	14 461	16 579	18 811	19 372	19 391	19 240	19 924	19 244	19 126
Jihomoravský	42 881	47 410	51 901	55 648	58 412	58 921	59 210	59 515	60 716	59 975	60 549
Karlovarský	9 832	11 035	12 477	13 425	14 289	14 345	14 280	13 940	13 977	13 731	13 586
Královéhradecký	10 044	11 868	13 383	14 964	16 094	16 687	16 469	16 727	17 593	17 057	16 881
Liberecký	8 918	10 523	12 437	14 243	15 082	15 266	15 204	14 973	15 631	15 138	15 013
Moravskoslezský	31 842	37 038	42 046	45 473	47 256	47 348	47 145	46 724	46 196	45 166	44 573
Olomoucký	16 015	20 230	21 188	23 223	24 296	24 240	25 927	25 685	26 022	25 327	25 177
Pardubický	9 079	9 672	12 343	14 021	14 488	15 049	15 706	15 793	16 498	15 894	15 920
Plzeňský	13 672	15 874	17 946	19 834	21 674	21 628	21 711	21 714	22 109	21 409	21 106
Středočeský	28 948	34 250	40 232	46 858	47 786	49 457	50 461	50 602	51 854	50 740	50 452
Ústecký	21 681	24 750	27 398	29 313	29 801	29 186	28 810	29 478	29 538	28 858	28 442
Vysočina	7 183	8 769	10 697	11 614	12 090	12 672	13 187	13 429	14 011	13 527	13 382
Zlínský	12 139	14 696	16 877	18 556	19 587	20 556	20 477	20 616	20 774	20 460	20 226
Praha	23 161	26 055	29 363	32 374	35 532	36 740	37 212	37 015	37 128	36 781	36 046
CELKEM	246 187	284 503	322 749	356 125	375 198	381 467	385 190	385 451	391 971	383 307	380 479
meziroční rozdíl	-	38 316	38 246	33 376	19 073	6 269	3 723	261	6 520	-8 664	-2 828

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – vlastní zpracování autora, 2021

Stavy počtu občanů s úřední adresou jsou zaznamenávány vždy k lednu každého roku.

Graf 5 Počet občanů s úřední adresou v ČR

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – vlastní zpracování autora, 2021

Z celkového počtu občanů s adresou trvalého pobytu evidovanou na ohlašovnách, má v AISEO vedenu **doručovací adresu** ve smyslu ustanovení § 10b odst. 1 zákona o evidenci obyvatel **pouze necelých 12 tis. občanů**, přičemž zavedení doručovací adresy je bez správního poplatku. Lze důvodně předpokládat, že obdobně nízký, resp. ještě nižší počet občanů bude mít zajištěnu nějakou z poskytovaných zpoplatněných služeb poštovním doručovatelem.

3.4. Povinně zřízená datová schránka

S tím, jak se digitalizace a elektronizace veřejné správy promítá čím dál více do života nás všech, objevují se postupně i problémy, které nejsou zákonem zcela jasně definovány a vymezeny. V takových případech jsou k výkladu práva a právních předpisů oprávněny soudy.

Povinné zřízení datové schránky pro fyzickou osobu lze dát do souvislosti s povinností zřízení datové schránky právnické osobě podle § 5 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Podle tohoto ustanovení je **datová schránka právnické osobě zřízena Ministerstvem vnitra bezplatně** právnické osobě zřízené zákonem, právnické osobě zapsané v obchodním rejstříku a organizační složce podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, a to v případě právnické osoby zřízené zákonem bezodkladně po jejím vzniku, v případě právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku bezodkladně poté, co obdrží informaci o jejím zapsání do obchodního rejstříku.

Zřízení proběhne automaticky a před samotným zřízením nejsou ověřovány technické ani finanční možnosti nově zřízené právnické osoby. Následně je povinností právnické osoby svou datovou schránku kontrolovat. A to především z důvodu, že správní orgány mají povinnost zasílat písemnosti adresované právnické osobě prioritně do prostřednictvím datových schránek. K povinnosti pravidelně kontrolovat datovou schránku se podrobně vyjádřil Ústavní soud v usnesení ze dne 21. 7. 2011, sp. zn. III. ÚS 1513/11, v němž uvedl: „*V souladu s ustanovením čl. 4 odst. 1 Listiny mohou být povinnosti ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv*

a svobod. Pokud by zákonodárce ukládal povinnosti, které není možné objektivně splnit (nemožnost zřídit si internet jako službu, např. proto, že je poskytování takových služeb zákonem zakázáno), bylo by možné takové povinnosti, byť uložené zákonem, charakterizovat jako porušující základní práva a svobody. **V současné globální komunikační společnosti nemůže být o objektivní nemožnosti přístupu k internetu vůbec uvažováno. Tvrzení stěžovatele, že "nemá internet", samo o sobě neznamená objektivní nemožnost splnění zákonem uložené povinnosti.** Skutečnost, že splnění zákonem uložené povinnosti vyžaduje např. zaplacení si služby internetu, opět nemůže být charakterizováno jako protiústavní, neboť s výkonem určitých činností vždy souvisí určité náklady, s čímž je třeba počítat. Výjimkou by bylo, kdyby takové náklady byly likvidační či nepřiměřeně vysoké. Jak bylo již uvedeno výše, jedním z cílů diplomové práce je zjistit možnosti přístupu k obecnímu, pokud možno bezplatnému internetu za účelem převzetí elektronických písemností doručených do datové schránky. Ústavní soud v uvedeném usnesení také uvedl: „...*Samotná hierarchie povinnosti zřídit si pro doručování datovou schránku je dle názoru Ústavního soudu zcela zřejmá - v zásadě je tato povinnost uložena subjektům, u nichž lze objektivně předpokládat, na základě exaktně zjistitelných dat, že objem komunikace s jinými subjekty bude rozsáhlejší, než je tomu u běžného občana - fyzické osoby, příp. drobného živnostníka (fyzické osoby podnikající).* Povinnost zřízení datové schránky fyzické osobě – občanovi s úředně zrušenou adresou trvalého pobytu by byla zákonem stanovena z důvodu efektivního a rychlého doručování. **Doručování písemností prostřednictvím datových schránek je bezpochyby bezpečné, efektivní a ²⁷ekonomicky šetrnější způsob doručování. K datu 07.03.2021 bylo z počtu 1 228 107 zřízených datových schránek odesláno 850 218 126 s úspěšností doručení přihlášením za rok 99,53 %.** Z uvedeného je více než zřejmé, že se jedná se o velmi spolehlivou formu doručování.

²⁷ Zdroj: Datové schránky [online]. Ministerstvo vnitra ČR: ©2019 [cit. 15.03.2021]. Dostupné z <https://www.datoveschranky.info/statistiky>

4. Výsledky a diskuse

4.1. Návrh na změnu zákona o OP a EO

Návrh spočívá v automatickém zřizování datové schránky občanovi, jemuž byl zrušen údaj o místě trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel. Přístupové údaje do datové schránky by mohly být občanům sdělovány např. při povinné výměně občanského průkazu. Po nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení údaje o místě trvalého pobytu je povinností občana, podat žádost o nový občanský průkaz, neboť **ten jeho dosavadní pozbývá platnosti**²⁸.

Stejně jako je zákonem stanovena povinnost zřízení datové schránky právními osobami zapsanými v obchodním rejstříku, mohla by v tomto případě být stanovena **povinnost i fyzickým osobám, ale pouze v případě, že jejich údajem o místě trvalého pobytu stane adresa ohlašovací**. Fyzické osoby tuto povinnost doposud nemají. Pokud by občan ukončil trvalý pobyt na úřadě ohlášením změny místa trvalého pobytu dle zákona, potom by měl možnost volby, zda si datovou schránku ponechá nebo ji zruší. Tato možnost již existuje pro současné uživatele datových schránek. Zrušení datové schránky pro fyzickou osobu je **bez správního poplatku**. Kontaktní místo je na všech ORP a na naprosté většině menších úřadů. Další pak na poštách, notářských kancelářích, sídlech Hospodářské komory České republiky a zahraničních zastupitelství. **Celkem je k datu 31.03.2021 zřízeno 7 329 poboček CzechPOINT**²⁹.

Pokud by bylo navrhované opatření přijato, přineslo by prospěch orgánům veřejné moci i samotným občanům. Pro orgány veřejné moci by bylo mnohem snadnější a efektivnější úspěšně doručit zasílanou písemnost a s mnohem menšími náklady. Pro občany by datová schránka představovala mnohem větší možnosti seznámit se písemností, která je jim zasílána. Nebyli by omezováni úředními hodinami, frontami na úřadech a přepážkách ani místem aktuálního výskytu. **Datovou zprávu si lze vyzvednout 24 hodin denně, bez ohledu na to, zda je víkend, svátek nebo pracovní den a v podstatě**

²⁸ § 11 odst. 1 písm. e) zákona o občanských průkazech

²⁹ Statistiky CzechPOINT [online]. © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 31.03.2021]. Dostupné z <https://www.czechpoint.cz/public/statistiky-a-informace/statistiky-czp/>

kdekoliv na světě, samozřejmě s ohledem na internetové připojení. Odpadlo by tedy např. dojíždění na poštu nebo neustálé sledování internetových úředních desek úřadů.

Pro úřady by přijetí opatření mělo ještě jednu nemalou výhodu, nemusely by občanům, kteří mají trvalý pobyt v jejich sídle zajišťovat vhodné místo pro uložení oznámení o uložení zásilky a výzvu s poučením³⁰. V minulosti přistupovaly úřady k této povinnosti dosti rozdílně. Nepanovala totiž shoda nad tím, co je vlastně vhodným místem, zda je to kartotéka, nástěnka, zásuvka kancelářského stolu nebo např. bedna od banánů. V rámci telefonických hovorů se zástupci některých úřadů různých úrovní byla tato skutečnost ověřena. Ke skartaci nevyzvednutých oznámení o uložení zásilky a výzev s poučením dochází např. jednou ročně.

S ohledem na statistické údaje o počtu občanů mladší generace využívající internetových služeb pomocí různých platforem a možností přístupu k veřejnému internetu lze konstatovat, že v současném i dlouhodobém výhledu se **nejeví navržené opatření jako diskriminační.**

4.2. Rozlišení věkové hranice pro přidělení datové schránky

Povinné zřízení datové schránky občanovi po zrušení údaje o jeho místě trvalého pobytu je navrhováno dát do souvislosti s povinností mít občanský průkaz. Tato povinnost je stanovena při dovršení 15let³¹. V případě, že není povinnost splněna, dopouští se občan přestupku³², za který může být udělena pokuta až do výše 15 000 Kč³³.

Občanům mladším 15let by datová schránka nebyla zřízena, neboť je zastupuje zákonný zástupce nebo např. opatrovník, osoba, které byl občan mladší 15let svěřen do péče atd. Písemnosti by byly tedy adresovány zákonným zástupcům a dalším uvedeným osobám, vždy s ohledem na zákonná oprávnění.

³⁰ § 10c zákona o evidenci obyvatel

³¹ § 3 odst. 3 zákona o občanských průkazech

³² § 16a odst. 1 písm. a) zákona o občanských průkazech

³³ § 16a odst. 3 zákona o občanských průkazech

5. Závěr

Údaj o místě trvalého pobytu, který je v AISEO evidován s indikací „úřední adresa“ **by občanům neměl sloužit jako úkryt** před plněním svých povinností a bránění uplatňování práv druhých. Z tohoto důvodu by bylo vhodné uvažovat o změně ve smyslu jejich dohledatelnosti alespoň ve virtuálním prostředí prostřednictvím datových schránek, které by umožnily doručování písemností a pokud by ID jejich datové schránky bylo zveřejněno také na webových stránkách **SEZNAM DATOVÝCH SCHRÁNEK**, nemusel by být tento údaj využitelný a prospěšný pouze orgánům veřejné moci, ale tato informace by mohla sloužit pro soukromoprávní uplatňování práv efektivním doručením písemností. Přínosem bude i **mnohem snazší a rychlejší prokázání doručení/přečtení** zasílané elektronické písemnosti.

Přijetí návrhu by mohlo být přínosem z pohledu doručování pro subjekty např. při doručení výpovědí z nájemních vztahů a doručování výzev, které by se staly prostřednictvím datových schránek **prokazatelně doručené** a současně by měl občan **větší možnost seznámit se** s nimi (v porovnání se současným stavem). V momentě, kdy se nájemník bez zaplacení nájemného rozhodne „zmizet“ a má úřední adresu, je pro vlastníky nemovitostí problematické uplatnit svá práva právě z důvodu komplikovaného dohledání a obeslání svého dlužníka. Poškození vlastníci, nebo kterýkoliv jiný subjekt, by měli **možnost v seznamu datových schránek zjistit, zda má dotyčná osoba aktuálně zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku**, včetně zjištění jednoznačného identifikátoru jeho datové schránky.

Současně by z pohledu občana s úřední adresou bylo dosaženo mnohem větší příležitosti jemu adresovanou písemnost vyzvednout a seznámit se s ní. **Seznámit se s obsahem datové schránky lze v podstatě odkudkoliv** (i v zahraničí) a **v kteroukoliv hodinu a den**. Navržené opatření tedy **nelze považovat za diskriminační**. Nelze opomenout ani skutečnost, že navrhované opatření je zcela **v souladu se zásadou hospodárnosti řízení** (procesní ekonomie) vyjádřenou v ustanovení § 6 odst. 2 správního řádu. Ta stanoví, že **nikomu** (tedy správnímu orgánu, ani účastníkům řízení) **nemají vznikat zbytečné náklady**.

Dotazy směřovanými na téměř všechny obecní/městské úřady ve Středočeském kraji bylo zjištěno, že **přístup k internetu nebo k PC s přístupem na internet** na svém území **umožňuje téměř polovina obcí**, které se do průzkumu zapojily. Získaná data prokázala také možnosti občanů, kteří nejsou vlastníky chytrého telefonu (nebo obdobné platformy) nebo nemají zaplacené datové služby v podobě přístupu na internet, jejich přístupu do datové schránky, pokud by jim byla povinně zřízena v souvislosti s navrhovaným opatřením.

Z údajů přístupných na webových stránkách Statistického úřadu bylo prokázáno, že mobilní zařízení s přístupem na internet má v ČR stále se zvyšující počet obyvatel a **zvyšuje se také počet počítačů v domácnostech**. V souvislosti s touto informací **lze očekávat také zvyšující se počítačovou a informační gramotnost**.

Ačkoli se posledním roce počet zřízených datových schránek pro fyzické osoby opět zvýšil, nelze konstatovat, že by se zejména mezi fyzickými osobami jednalo o zásadní nárůst. Nedůvěra a absence potřeby panovala i ve využívání internetového bankovníctví a online nakupování, přesto počet lidí, kteří výdobytky dnešní doby využívají, neustále roste. **Datové schránky mají zcela jistě potenciál (zatím nevyužitý) usnadnit komunikaci, snížit náklady na doručování a hájení práv a povinností adresátů i orgánů veřejné moci.**

6. Seznam použitých zdrojů

6.1. Knižní zdroje

1. SMEJKAL, Vladimír, 2010. *Datové schránky v právním řádu ČR: zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, s komentářem*. Praha: ABF, 2009. ISBN 978-808-6284-781.
2. LACINA, Jiří, 2018. *Datové schránky v právní teorii a praxi v ČR*. ČZU v Praze. Bakalářská práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra práva. Vedoucí práce Ing. JUDr. Pavel Pikola, Ph.D.
3. PRŮCHA, Petr, 2019. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Glosátor. ISBN 978-80-7502-355-1.
4. HŮRKA, Petr a Karel ELIÁŠ. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, c2014. ISBN 978-80-7263-857-4.
5. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-717-9028-1.
6. KINDL, Milan. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN ISBN978-80-7380-742-9.
7. BUDIŠ, Petr a Iva HŘEBÍKOVÁ. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-807-2636-174.
8. PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou : podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Glosátor. ISBN 978-807-5023-551.

6.2. Internetové zdroje

1. DATOVÉ SCHRÁNKY [online]. Ministerstvo vnitra ČR: ©2019 [cit. 26.10.2020]. Dostupné z <https://www.datoveschranky.info/dulezite-informace/dokumenty-ke-stazeni>
2. Česká pošta [online]. © 2020 [cit. 27.10.2020]. Dostupné z <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplnekove-sluzby-k-datovym-schrankam/postovni-datova-zprava>

3. Česká pošta [online]: © 2020 [cit. 26.10.2020]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/-/postovni-datove-zpravy-pro-vsechny-uzivatele-datovych-schranek-zdarma>
4. Ministerstvo vnitra České republiky [online]: © 2021 [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/postovni-datove-zpravy-jsou-po-dobu-nouzoveho-stavu-opet-zdarma.aspx>
5. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020, Přepřacováno, [dne 26.10.2020], dostupné z <https://www.mvcr.cz>,
6. Oficiální stránky Města Dolní Poustevna [online] © 2021 Provozovatel Galileo Corporation s.r.o. [cit. 24.03.2021]. Dostupné z <https://www.dolnipoustevna.cz/urad-2/aktuality/wifi4eu-1270cs.html?ftresult=wifi4eu>
7. Český statistický úřad [online]. aktualizováno dne 25.03.2020 [cit. 14.03.2021]. <https://www.czso.cz/csu/czso/internet-pouziva-pres-80-obyvatel-ceska>
8. WiFi4EU – otázky a odpovědi [online]. © Unie, 1995-2021 [staženo dne 16.03.2021]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/wifi4eu-obce>
9. WiFi4EU - obce [online]. © Unie, 1995-2021 [staženo dne 16.03.2021]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/wifi4eu-obce>
10. Datové schránky [online]. Ministerstvo vnitra ČR: ©2019 [cit. 15.03.2021]. Dostupné z <https://www.datoveschranky.info/statistiky>
11. Statistika CzechPOINT [online]. © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 31.03.2021]. Dostupné z <https://www.czechpoint.cz/public/statistiky-a-informace/statistiky-czp/>
12. Právní subjektivita. [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2021. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-subjektivita-13955.html>

6.3.Legislativa

1. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

4. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 634/2004Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů